

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Institut interpelací v ČR v letech 1996-2010

Bakalářská práce

Eva Krause

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především Doc. Vratislavu Doubkovi Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této práce. Dále Mgr. Štěpánu Pecháčkovi Ph.D. a PhDr. Janu Burešovi, Ph.D. za jejich ochotu poskytnout důležité informace a diskuzi.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Institut interpelací v ČR v letech 1996-2010 vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny uvedené prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. prosince 2014

.....

podpis

Obsah

1. Úvod.....	5
1.1 Přístup k analýze	7
2. Interpelace v ČR	10
2.1 Písemné interpelace.....	12
2.2 Ústní interpelace.....	13
3. Metodologická východiska.....	14
3.1 Kvantitativní analýza.....	14
3.2 Kvalitativní analýza.....	15
4. Kvantitativní analýza	16
4.1 Písemné interpelace.....	16
4.2 Ústní interpelace.....	23
5. Kvalitativní analýza	27
5.1 Projednávání interpelací	29
5.2 Diskurs interpelací.....	31
5.3 Strategie.....	35
5.3.1 Násobný apel.....	35
5.3.2 Následné podání ústní interpelace jako písemné.....	35
5.3.3 Upozornění na neobdržení odpovědi na písemnou interpelaci.....	36
5.4 Interpelace poslanců vládních stran.....	37
5.4.1 Hlubší zájem.....	40
5.4.2 Ochrana svého premiéra či ministra	41
5.4.3 Nahrávka na smeč.....	45
5.5 Aktivity SPR-RSČ.....	47
5.6 Role osobních vztahů	50
5.7 Kritika stavu interpelací ze strany samotných ústavních činitelů	53
5.8 Nedostatky Jednacího řádu PS.....	55
6. Závěr	57
7. Seznam použité literatury.....	66
Přílohy.....	Chyba! Záložka není definována. 68

1. Úvod

Parlamentní forma vlády patří ve světě k těm nejrozšířenějším. Je výsledkem historického vývoje, ve kterém se postupně upevňovalo postavení parlamentu. Ten je označován za sbor volených lidí, kteří se scházejí na určeném místě, veřejně diskutují o politických otázkách a rozhodují hlasováním. Co se týče podoby samotných parlamentů, ale i podoby jejich jednacích řádů v různých zemích, je možné mezi nimi shledat řadu podobností. Parlament je orgánem, který může stále alespoň fiktivně reprezentovat vůli suverénního lidu. I přes často ne příliš vysokou úroveň zákonodárců i fakt, že sám parlament často zastává jen formální roli posvěcení rozhodnutí, k němuž došlo jinde (ve vládě, v soukromé společnosti aj.), stále se jedná o nejpodstatnější orgán politického systému, zejména parlamentního. V dnešní moderní době je ještě více patrné, že se jedná o hlavní jeviště politiky, neboť prostřednictvím médií je nám nabídnuta možnost přímého sledování průběhu politických rozhodnutí.¹

Předkládaná studie s názvem „*Institut interpelací v ČR v letech 1996-2010*“ je snahou o obohacení dosud ne příliš probádané oblasti interpelačního práva poslanců. Důvodem k vypracování následující analýzy byl zájem o rozšíření povědomí o kontrolních mechanismech našeho zákonodárského sboru. Dalším aspektem, který mě jako autorku vedl k analyzování úrovně tohoto institutu, je současný diskutabilní stav interpelací. Příčinou tohoto nevyhovujícího stavu je celá řada skutečností, které budou předmětem mého studia. Interpelace jsou medii prezentovány veřejnosti ve velmi negativním světle. Prostřednictvím mediálních prostředků se nám dostává v poslední době téměř samé kritiky politické scény u nás. Dnešní kritický a nedůvěřivý pohled občana a mediálního prostředku na politickou situaci u nás je často odrazem naší současné politické kultury. Noviny nám denně přinášejí titulky, které jsou sice často aktuální a výstižné, někdy ale až příliš vyostřené. Úloha médií v dnešním světě a dopady jejich činění jsou tak obrovské, že právě ony se svým někdy nesprávným jednáním - přibarvováním skutečností a především svým zájmem jen o kontroverzní skutečnosti, které přitahují pozornost diváků, napomáhají dnešnímu vnímání politiky. I ony média tímto svým jednáním dozajisté ovlivňují úroveň naší dnešní politické kultury.

¹ Wintř 2010: 5-6

Jelikož je zákonodárný sbor místem, kde jsou diskutována a přijímána důležitá usnesení státu, jedná se o instituci, která odráží parlamentní kulturu a tradici daného státu. Podoba této kultury je pak důsledkem jednak subjektivních faktorů, tedy hodnot, norem, znalostí, stereotypu chování osob, které se parlamentního jednání aktivně účastní atd., ale také objektivní stránky věci, tzn. programů, stranic, institucí a pravidel, které se v rámci parlamentu utvářely a vyvíjely. Důležité je, že obě dvě stránky kultury se vzájemně ovlivňují a podmiňují.²

Jan Wintr, autor pro práci stěžejní publikace „*Česká parlamentní kultura*“, označuje parlamentní kulturu u nás za tzv. *improvizovanou*. Jejím charakteristickým rysem je rozsáhlá volnost poslanců. Jak uvádí Wintr: „*daní za to je nepřehlednost, konfliktnost a nižší sdělnost parlamentního jednání pro veřejnost...*“.³ Taková svoboda poslanců je realizovatelná v českém prostředí vzhledem k relativně malému počtu členů dolní komory parlamentu. Je důležitým faktem, že ona široká volnost poslanců je na jedné straně projevem demokracie, na druhé straně však s sebou nese i riziko obstrukce a negativních dopadů na kvalitu sněmovních diskusí a usnesení. Nalézt vhodný poměr mezi svobodou jednotlivého poslance a efektivitou parlamentní činnosti je úkolem pravidel parlamentní rozpravy.⁴

S pozicí poslance, tedy člena dolní komory parlamentu, je spojena řada práv a povinností, jak je stanovuje jednací řád daného zákonodárského sboru. V následující práci se zaměřím právě na jedno z práv poslance – právo na interpelace, tedy právo člena parlamentu dotazovat člena vlády. Ačkoliv se parlamentní kultura, potažmo obecně politická kultura, odráží na celém politickém systému, institut interpelací je pouze jednou z mnoha oblastí, ve které je možné zkoumat tento jev. Nelze tedy tvrdit, že interpelace budou čistým odrazem celkové politické či parlamentní kultury v zemi. Dozajista je ale možné říci, že se podoba těchto kultur na ně v jisté míře promítá.⁵

² Pecka 2000: 112, Klíma 2001: 20-21

³ Wintr 2010: 45

⁴ Ibidem: 46-48

⁵ Ibidem: 5-6, Skovajsa 2006: 45-46

1.1 Přístup k analýze

Předmětem zájmu dané práce je institut interpelací v České republice. Cílem textu je poskytnout přehled vývoje tohoto institutu v ČR od roku 1996 do parlamentních voleb v roce 2010. Ačkoliv by pro úplnost studie bylo příhodné provést analýzu již od roku 1994, kdy se poprvé setkáváme s využitím interpelačního práva poslanců pro písemné interpelace (institut ústních interpelací byl zaveden změnou jednacího řádu v roce 1996), nebylo možné provést analýzu již od I. volebního období Poslanecké sněmovny, let 1992-1996. Důvodem je neúplná digitalizace dat, resp. nepřístupnost kompletně všech sněmovních tisků a stenozáznamů v digitální knihovně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. (dále jen „PS“) související se změnou jednacího řádu v roce 1995. Abych zaručila validitu dat, rozhodla jsem se analýzu provést pouze pro druhé až páté volební období PS, tedy pro období let 1996-2010. Pro výstup práce je nicméně potřebné zahrnout celkový počet podaných interpelací za toto vynechané období let 1992-1996, které činí 685 interpelací.⁶ V rámci celkového časového vymezení analýzy je potřeba zdůvodnit omezení práce do konce pátého volebního období PS. Vysvětlením je, že sběr dat započal ještě během trvání šestého volebního období PS a práce nepočítala s předčasnými volbami do PS v říjnu 2013 a ukončením tohoto období.

Předkládaná analýza má za úkol podrobně sledovat změny v praxi provádění ústních i písemných interpelací na základě níže vytyčených kritérií. Ke svému studiu budu využívat jednak sněmovních tisků, ale také stenoprotokolů ze schůzí Poslanecké sněmovny, které měly na programu dne přednes interpelací a odpovědi na ně. Z obou zdrojů budu čerpat prostřednictvím oficiálních webových stránek Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (<http://www.psp.cz>). Dále využiji zákonů o jednacích řádech Poslanecké sněmovny, také dostupných na výše uvedených internetových stránkách. Pro potřeby práce se budu opírat rovněž o řadu ústavněprávních a politologických děl, z nichž bych především vyzdvihla důležitost publikace Jana Wintra *Česká parlamentní kultura* z roku 2010.

⁶ Srov. společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sntisk.sqw?o=1&F=I>

Cílem dané práce je odpovědět na otázku, zda je možné nalézt vývojové tendence a změny v praxi institutu interpelací. Mým předpokladem je, že od ustavení tohoto instrumentu v ČR došlo k poklesu jeho využívání a úrovně. Při těchto tvrzeních vycházím z názorů odborné veřejnosti na současný stav interpelací i faktické ztráty zájmu o ně ze strany médií, která je patrná především z odsunutí vysílací času do brzkých ranních hodin. Vzhledem k povaze tématu bude výzkum proveden metodou analýzy a komparace.

K vypracování následné studie je zapotřebí stanovit kritéria, na jejichž základě bude výzkum v rámci kvantitativní a kvalitativní analýzy proveden. Pro potřeby své práce jsem se rozhodla pro výběr následujících kritérií kvantitativní analýzy:

- Počet podaných písemných a ústních interpelací
- Stranická příslušnost interpelujících poslanců
- Rozdíl v počtu interpelací směřovaných na předsedu vlády a na její členy
- Poměr přednesených a nepřednesených interpelací (vzaté zpět) z celkového počtu podaných interpelací
- Intenzita podávání interpelací v rámci volebních období

Mým zájmem tedy v zásadě bude zjistit, zda je možné vypočítat vývojové tendence týkající se počtu podávaných interpelací ve vybraném období, vztahu interpelací ke stranickému spektru, pólům vláda – opozice a premiér – ostatní členové vlády, poměru přednesených a nepřednesených interpelací a intenzity podávání interpelací během volebního období. Daná kritéria budou základem pro ilustraci využívání institutu a také budou sloužit jako podklad pro část kvalitativní, jejímž cílem bude analýza:

- Projednávání interpelací
- Diskursivní stránky instrumentu
- Taktik viditelných v praxi využívání interpelací
- Trendu podávání interpelací poslanci vládních stran
- Faktorů, které negativně ovlivnily podobu interpelací

Z takto vymezeného tématu vyplývá, že výsledkem práce má být, jak kvantitativní, tak kvalitativní analýza institutu interpelací, která by zodpověděla otázku, jakým vývojem prošel tento instrument v ČR od roku 1996 do roku 2010. Předkládaný text je uveden deskriptivní kapitolou věnující se samotnému pojmovému a ústavněprávnímu vymezení interpelací. S ohledem na rozlišení na interpelace písemné a ústní popíši jejich podobu jak je stanovena zákony o jednacím řádu. Součástí tohoto teoretického rámce bude také zohlednění novelizací jednacího řádu PS, které se podepsaly na podobě interpelací.

Stěžejní analytická část práce obsahuje dva veliké celky, kvantitativní a kvalitativní analýzu. Jejich úkolem bude podrobně rozebrat sněmovní tisky a stenozáznamy z hlediska výše vytyčených kvantitativních a kvalitativních kritérií. Obsahem těchto pasáží bude mimo jiné řada tabulek a grafů pro přehledný výstup analýzy a samozřejmě odpovídající komentář.

V závěrečné části práce shrnu výsledky svého bádání, podám odpověď na výzkumnou otázku a zaujmu stanovisko k hypotéze přednesené v úvodu práce. V rámci tohoto shrnutí se okrajově dotknu možných návrhů na změny v praxi provádění interpelací, které by mohly přispět ke zvýšení jejich úrovně. V rámci této argumentace využiji odkazu na srovnání s tzv. *question time*⁷ ve Velké Británii.

⁷ V řadě parlamentů je upraven tzv. „question time“, v němž v rychlém sledu (okolo 2 minut) následují otázky a odpovědi člena vlády. Často zde není otázka členům vlády předem známa.

2. Interpelace v ČR

Parlament ČR má řadu kontrolních a kreačních pravomocí, které se projevují zejména v jeho vztahu k vládě. Ústřední funkcí parlamentu, kterou vykonává Poslanecká sněmovna sama bez součinnosti Senátu, je kontrola vlády. Svoji kontrolní funkci ve vztahu k vládě vykonává Poslanecká sněmovna prostřednictvím tradičních mechanismů, kterými jsou:

1. vyslovení důvěry/nedůvěry vládě v průběhu volebního období
2. právo interpelační vůči předsedovi vlády a jejím jednotlivým členům
3. povinnost účasti členů vlády na jednání parlamentních orgánů
4. zřizování vyšetřovacích komisí
5. a další⁸

Jedním z nástrojů kontroly vlády opozičními poslanci jsou právě rozebírané interpelace, tedy dotazy poslanců na členy vlády, na které jsou členové vlády povinni odpovídat (čl. 53 Ústavy). Poslanci mimo nich disponují také právem na informace a na intervenci. Na rozdíl od První republiky současní senátoři nemají právo interpelovat členy vlády, to tedy náleží pouze poslancům.⁹ Právě interpelace je považována za jednu z nejvýznamnějších forem veřejné kontroly vlády a jejích členů, za výzvu ke složení účtů z činnosti vlády nebo člena vlády ve formě kvalifikovaného dotazu položeného členem parlamentu. Poslanci interpelují vládu a její členy ve věcech jejich působnosti, přičemž poslanci vládních stran v zásadě interpelace nepodávají.¹⁰ Primárně jsou určeny pro opozici, neboť právo veřejně interpelovat premiéra a členy vlády je jednou z nejúčinnějších zbraní a zároveň možností, jak povolat vládu k odpovědnosti.¹¹ Jak ale uvádí Michal Kubát: „*Institut interpelací je v parlamentních režimech běžný. Jejich stredoevropská specifická spočívá v tom, že přestaly být oběma stranami, tj. jak vládou, tak členy parlamentu, brány vážně.*“¹² Daná studie se otázky interpelací jakožto opozičního práva přímo dotýká. Jedním z předmětů kvalitativní analýzy je právě diskutabilita podávání

⁸ Vodička a Cabada 2011: 323

⁹ Wintř 2002

¹⁰ Wintř 2010: s. 300

¹¹ Vacula 2011: 133

¹² Kubát 2010: 108

interpelací ze strany poslanců vládních stran, kterým se de facto krátí právo opozice na interpelace.

Interpelace jsou považovány za jeden z nejstabilnějších institutů parlamentního práva. Jedná se o tradiční způsob parlamentní kontroly vlády, který se objevuje ve všech jednacích řádech našich parlamentů již od roku 1861, byť v poněkud omezené podobě. V průběhu let docházelo ke změně podmínek a formy interpelací a ve vývoji jednacích řádů našich parlamentů je tak možné si povšimnout stále více demokratizačních prvků a již zmíněného nárůstu práv poslanců.¹³

Současný jednacím řád Poslanecké sněmovny rozlišuje dva typy interpelací - *ústní* a *písemné*. Podávány jsou tedy ústně na schůzi Sněmovny nebo písemně prostřednictvím předsedy Sněmovny (§ 110 JŘPS). Jejich projednávání je jediným pevně zařazeným bodem programu jednání Poslanecké sněmovny.¹⁴ Procedura ústních interpelací byla do praxe Poslanecké sněmovny zařazena přijetím nového jednacím řádu v roce 1995¹⁵ – jako nápodoba *tzv. question time*, který je běžný v západoevropských parlamentech.¹⁶

Na podobě tohoto institutu se mimo formální pravidel představovaných Ústavou a Jednacím řádem Poslanecké sněmovny promítá ustálená praxe. Ta řeší otázky výslovně neupravené jednacím řádem a významně se podílí na výsledné podobě fungování tohoto institutu.¹⁷ Není možné při analýze tedy uvažovat pouze pravidla nastavená zákony a přijatými usneseními Poslanecké sněmovny a Senátu, je třeba také zohlednit samotnou praxi využívání. Ta totiž sama vytváří nepsané zvyklosti, čímž ovlivňuje podobu a stav tohoto práva v daném zákonodárném sboru.

¹³ Kolář, Valenta 2009: s. 60

¹⁴ Kolář, Pecháček, Syllová 2002: s. 90

¹⁵ Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ze dne 19. dubna 1995

¹⁶ Vacula 2011: 134

¹⁷ Wintř 2010: 32-43

2.1 Písemné interpelace

Procedura využití písemné interpelace je následující. Takováto interpelace je po svém podání neprodleně zaslána předsedovi vlády předsedou Sněmovny, a je-li interpelován člen vlády, též tomuto členovi. Následně je vláda nebo její člen povinen na ni odpovědět na schůzi Sněmovny nebo písemně do 30 dnů ode dne jejího podání. V případě, že poslanec není s odpovědí na písemnou interpelaci spokojen, může požádat předsedu Sněmovny o její zařazení na pořad schůze Sněmovny ve stanoveném jednacím dnu (§ 54 odst. 4). Podá-li poslanec takovou žádost, písemná interpelace i odpověď na ni se doručí všem poslancům. Předseda Sněmovny dále zařadí projednání písemné interpelace na pořad nejbližší schůze Sněmovny ve stanoveném jednacím dnu připadajícím na čtvrtek od 9.00 do 11.00 hodin. O odpovědi na písemnou interpelaci zařazenou na pořad schůze Sněmovny se následně koná rozprava.

Na návrh interpelujícího poslance může Sněmovna k odpovědi na interpelaci přijmout souhlasné nebo nesouhlasné stanovisko usnesením. V případě nesouhlasného stanoviska je interpelovaný člen vlády povinen vypracovat novou odpověď ve lhůtě 30 dnů. Není-li interpelující poslanec na schůzi Sněmovny přítomen, nekoná se o odpovědi na jeho interpelaci rozprava a Sněmovna k ní nezaujme stanovisko ani o ní dále nejedná (§112 JŘPS).¹⁸

¹⁸ Webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>

2.2 Ústní interpelace

Jednací řád Poslanecké sněmovny č. 90/1995 Sb. vedle tradičních písemných interpelací zavedl také interpelace ústní. Pro ty se podle zákona vyčlení ve stanoveném jednacím dnu připadajícím na čtvrtek (§ 54 odst. 4) doba od 14.30 hodin do 18.00 hodin. Pro ústní interpelace určené předsedovi vlády je vyčleněna doba od 14.30 hod. do 16.00 hod. Po nich následují ústní interpelace adresované ostatním členům vlády, přičemž poslední interpelace může být podána nejpozději v 17.55 hodin. Poslanci se rovněž hlásí k podání ústní interpelace písemně u předsedy Sněmovny v den, ve kterém se mají konat a jejich následné pořadí je určeno losem (§ 54 odst. 4).

Na ústní interpelaci, jejíž přednesení nesmí překročit sobu 2 minut, odpoví předseda vlády nebo jiný interpelovaný člen bezprostředně po jejím přednesení (max. 5 minut). Po odpovědi může poslanec, který interpeloval, položit doplňující otázku (max. 1 minuta), na níž interpelovaný rovněž bezprostředně odpoví (max. 2 minuty). V případě nepřítomnosti interpelovaného při přednesení ústní interpelace či prohlášení, že na ústní interpelaci, popřípadě na doplňující otázku není možné odpovědět bezprostředně, odpoví interpelovaný poslanci písemně do 30 dnů (§111 JŘPS).¹⁹

¹⁹ Webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>

3. Metodologická východiska

Cílem předkládané práce je analyzovat institut interpelací v České republice. Analýza si klade za úkol postihnout vývoj tohoto instrumentu v letech 1996-2010. Ačkoliv se s prvními interpelacemi setkáváme v roce 1995, z důvodu neúplné digitalizace sněmovních tisků a stenoprotokolů na webových stránkách Poslanecké sněmovny ([ww.psp.cz](http://www.psp.cz)), která by vedla k nepřesnosti analýzy, budu pracovat s daty od II. volebního období, tedy počínaje rokem 1996, jak již bylo uvedeno v úvodní kapitole práce. Měrnou jednotkou analýzy je jedna interpelace, resp. její podání a odpověď na ni. Rozřazení na měsíce odpovídá datům, kdy byly písemné interpelace podány, nikoliv odeslané adresátovi či projednávané. Data ústních interpelací odpovídají schůzím Poslanecké sněmovny, které měly jejich projednávání na bodu programu. Jak již bylo avizováno výše, práce se bude skládat z kvantitativní a rovněž kvalitativní části.

3.1 Kvantitativní analýza

Metoda kvantitativní analýzy umožní zjistit míru využívání interpelací, jejich vztah ke stranickému spektru, poměr mezi interpelacemi adresovanými na předsedu vlády a ostatní členy vlády, poměr přednesených a nepřednesených interpelací a intenzitu podávání interpelací během volebního období. Pro potřeby této části analýzy jsem si stanovila následující kritéria, která budu sledovat v jednotlivých letech, respektive volebních obdobích:

- počet podaných písemných a ústních interpelací
- stranickou příslušnost interpelujících poslanců
- rozdíl v počtu interpelací směřovaných na předsedu vlády a na její členy
- poměr přednesených a nepřednesených interpelací (vzaté zpět) z celkového počtu podaných interpelací
- intenzitu podávání interpelací v rámci volebních období

Z důvodu velkého množství dat bude analýza vzhledem ke stranickému spektru provedena pro institut písemných interpelací ve všech volebních obdobích a pro institut interpelací ústních pouze pro roky 1996 a 1997. Důvodem pro tuto analýzu období let 1996 a 1997 jsou aktivity Republikánské strany (SPR-RSČ). Tato strana se v rámci zviditelnění svých aktivit přihlašovala k nepoměrnému množství ústních interpelací, čímž často obsadila celý čas vymezený pro interpelace na schůzi

Sněmovny. Aktivita SPR-RSČ jsou předmětem vlastní kapitoly v rámci kvalitativní analýzy, která se opírá mimo jiné i o data získaná v rámci této kvantitativní analýzy.

Výstupem této první části bude řada tabulek a grafů pro přehlednou ilustraci. Podrobně budou rozebrána jednotlivá volební období a zároveň jak interpelace písemné, tak ústní. Tabulky budou tvořeny pro jednotlivá kritéria v rámci období pro snadné porovnání. Pro každé volební období bude rovněž vytvořen graf znázorňující intenzitu podávání interpelací (viz. přílohy č. 1-8). Kapitola nabídne komplexní sumarizaci dat a bude prezentovat zjištěné poznatky. Získané informace budou rovněž hodnotné jako podklad pro druhou část práce, kvalitativní analýzu.

3.2 Kvalitativní analýza

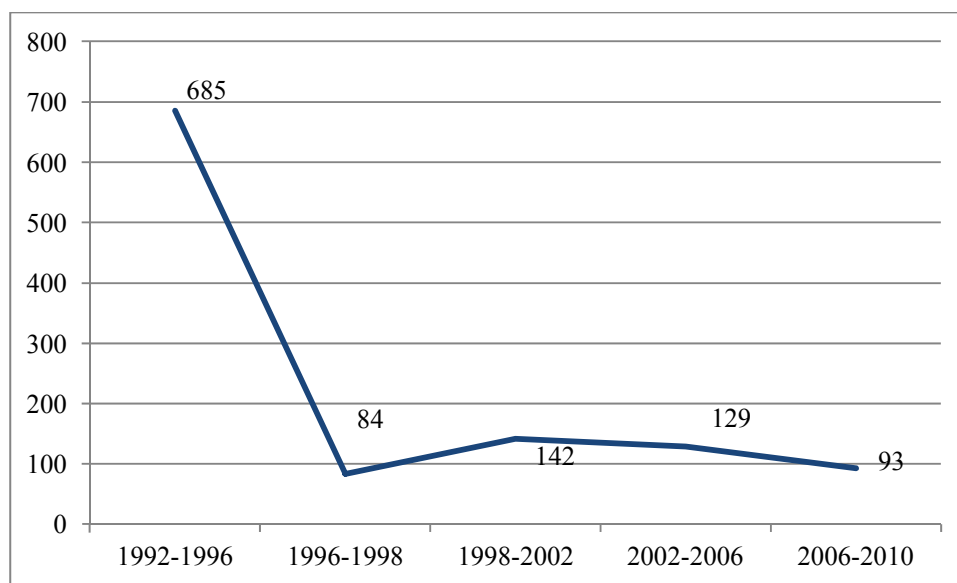
Prostřednictvím této druhé části práce budu zkoumat institut interpelací z hlediska kvalitativních kritérií. V zásadě mě bude zajímat celková praxe interpelací. Pro úplnost práce jsem se rozhodla zařadit i tuto analýzu projednávání interpelací pro lepší ilustraci fungování tohoto mechanismu. Zaměřím se na diskurs interpelací, používané strategie, případy interpelací na podnět poslanců vládních stran, aktivity extremistické strany SPR-RSČ v rámci druhého volebního období Poslanecké sněmovny a roli osobních vztahů, která se promítá do praxe využívání instrumentu. K výše zmíněnému využiji poznatků z části kvantitativní, ve které se dopracuji ke statistickým údajům, které poté budu jednotlivě posuzovat. Tato kapitola bude sloužit především jako podklad pro argumentaci podporující mou hypotézu, že v průběhu let došlo k devalvaci institutu interpelací. Výstupem bude opět řada tabulek pro přehlednou ilustraci zjištěných informací.

4. Kvantitativní analýza

4.1 Písemné interpelace

Ze sběru dat je možné konstatovat, že množství písemných interpelací se od roku 1996 do roku 2010 výrazným způsobem nemění. (viz. Obrázek č. 1). Následující graf demonstruje vývoj v množství podaných interpelací během volebních období PS již od prvních podaných písemných interpelací v roce 1994.

Obrázek 1: Celkový počet písemných interpelací

Průměrné množství písemných interpelací se pohybuje v letech 1996-2010 okolo 110. Pro úplnost analýzy bylo nutné uvést, že v I.volebním období PS (první vláda Václava Klause 1992-1996) bylo podáno celkově 685 písemných interpelací. Z grafu vyplývá, že v následujícím volebním období, tedy za druhé vlády Václava Klause, již bylo podáno interpelací pouze 84. Je možné pozorovat obrovský propad v počtu interpelací mezi I. a II. volebním obdobím. Tento fakt bych vysvětlila obrovským zájmem o využití opozičního práva v prvních letech po vzniku samostatné ČR. Následný propad na pouhých 84 podaných písemných interpelací je v zásadě očekávatelným jevem. Po zohlednění faktu, že II.volební období bylo poloviční délky, je možné říci, že II. volební období se téměř neliší v počtu interpelací od následujících let.

Tabulka č. 1 Písemné interpelace podle adresáta v II. volebním období (4.7.1996-15.7.1998)

adresát	počet interpelací	v %
předseda vlády	14	16,67%
ostatní členové	70	83,33%
celkem	84	

Po takto výrazném skoku mezi I. a II. volebním období je již počet interpelací v zásadě konstantní. Za vlády Miloše Zemana se podalo celkově interpelací 142 (viz. tabulka č.2). Ačkoliv je počet dvojnásobný počtu za období 1996-1998, nelze tvrdit, že došlo v těchto letech k nárůstu využívání interpelací, jelikož tedy druhá vláda Václava Klause měla trvání pouze 1,5 roku.

Tabulka č. 2 Písemné interpelace podle adresáta v III. volebním období (22.7.1998-15.7.2002)

adresát	počet interpelací	v %
předseda vlády	24	16,90%
ostatní členové	118	83,10%
celkem	142	

Tabulky č.1-4 demonstrují data, která se rovněž týkají procentuálnosti podaných interpelací na adresáta, tedy na předsedu vlády a ostatní členy. Zákonitě platí, že interpelací směřovaných na předsedu vlády je znatelně méně, než interpelací adresovaných na ostatní členy vlády. Jedná se o necelých 17% podaných interpelací v případě let 1996-1998 a 1998-2002. Tento fakt platí u všech volebních období, nicméně u let 2002-2006 a 2006-2010 dochází k nárůstu poměru interpelací směřovaných na předsedu vlády vůči interpelacím směřovaným na ostatní členy vlády na přibližně 24% v případě IV. volebního období a necelých 39% v případě V. volebního období (viz. tabulky č.3 a 4, které znázorňují rovněž celkový počet podaných interpelací).

Tabulka č. 3 Písemné interpelace podle adresáta v IV. volební období (15.7.2002-4.9.2006)

adresát	počet interpelací	v %
předseda vlády	30	23,43%
ostatní členové	98	76,57%
celkem	128	

Tabulka č. 4 Písemné interpelace podle adresáta v IV. volební období (4.9.2006-13.7.2010)

adresát	počet interpelací	v %
předseda vlády	36	38,71%
ostatní členové	57	61,29%
celkem	93	

Co se týče vztahu interpelací a stranického spektra, lze konstatovat, že nejvyšší měrou se podílí ve všech obdobích logicky nejsilnější strany – ČSSD, KSČM a ODS. Podrobně lze toto vyčíst z tabulek znázorňujících počty podaných písemných interpelací podle autora. (viz tabulky č.15-18). Pro srovnání, v letech 1996-1998 nejvíce interpelovaly opoziční strany ČSSD a KSČM. Strany SPR-RSČ a US podaly jen velmi malé množství interpelací. V letech 1998-2002 nejvíce interpelovaly KSČM a ODS, přičemž opět ostatní strany, v tomto případě KDU-ČSL a US podaly pouze několik interpelací za celé volební období. V následujícím období 2002-2006 interpelovaly ODS a KSČM a v období 2006-2010 ČSSD a KSČM. Strany US, KDU-ČSL, SPR-RSČ podaly celkově během let jen velmi zanedbatelné množství písemných interpelací.

Ohledně výsledku projednávání písemných interpelací, zde si lze všimnout jistých změn. V letech 1996-1998 došlo v případě 54 interpelací (64,3%) při projednávání v plénu ke stanovisku nesouhlasu s odpovědí na interpelaci. Pouze projednávání u čtyř interpelací, u kterých podal interpelující návrh na usnesení Sněmovny, mělo za výsledek souhlas pléna s odpovědí.

Tabulka č. 5 Písemné interpelace podle výsledku projednávání v II. volebním období (4.7.1996-15.7.1998)

Výsledek projednávání	počet interpelací	v %
Souhlas s odpovědí	4	4,76%
Nesouhlas s odpovědí	54	64,29%
Projednána bez usnesení	17	20,24%
-	9	10,71%
celkem	84	

V letech 1998-2002 se procentuální poměr interpelací, ke kterým Sněmovna hlasováním přijala nesouhlasné stanovisko s odpovědí, snížilo již na pouze 9 případů (viz. tabulka č. 6)

Tabulka č. 6 Písemné interpelace podle výsledku projednávání v III. volebním období (22.7.1998-15.7.2002)

Výsledek projednávání	počet interpelací	v %
Souhlas s odpovědí	6	4,23%
Nesouhlas s odpovědí	9	6,34%
Projednána bez usnesení	97	68,31%
Interpelovaný nepřítomen	23	16,20%
Stažena	5	3,52%
-	2	1,41%
celkem	142	

Procentuální počet interpelací, ke kterým bylo přijato nesouhlasné stanovisko Sněmovny k jejich odpovědi na návrh interpelujícího se drží v 2002-2006 na 10 případech, což činilo necelých 8%. (viz. tabulka č. 7).

Tabulka č. 7 Písemné interpelace podle výsledku projednávání v IV. volební období (15.7.2002-4.9.2006)

Výsledek projednávání	počet interpelací	v %
Souhlas s odpovědí	1	0,78%
Nesouhlas s odpovědí	10	7,82%
Projednána bez usnesení	81	63,28%
Interpelovaný nepřítomen	15	11,72%
Stažena	17	13,28%
-	4	3,12%
celkem	128	

Tento procentuální počet se mírně zvýšil v období 2006-2010 na 19 případů a tedy necelých 21%. (viz. tabulka č. 8). Od roku 1998 se také musí počítat s možností, že interpelovaný člen vlády není přítomen, což se ale stává v relativně málo případech. Obecně řečeno, postupem let docházelo ke snižování počtu případů, kdy interpelující vznesl návrh na projednání odpovědi. Zajímavým faktem je, že pokud již došlo na projednávání odpovědi v plénu, Sněmovna se velké většině případů vyslovila pro nesouhlas s odpovědí, což mělo za následek vypracování nové odpovědi interpelovaným.

Tabulka č. 8 Písemné interpelace podle adresáta v IV. volební období (4.9.2006-13.7.2010)

Výsledek projednávání	počet interpelací	v %
Souhlas s odpovědí	0	0,00%
Nesouhlas s odpovědí	19	20,43%
Projednána bez usnesení	46	49,46%
Interpelovaný nepřítomen	9	9,68%
Stažena	18	19,35%
-	1	1,08%
celkem	93	

Dalším posuzovaným kritériem byla intenzita podávání interpelací v průběhu vždy jednoho volebního období. Získané grafy (viz.přílohy č. 1-8) ukázaly, že v letech 1996-1998 byly interpelace podávány průběžně ve stejné míře po celé období, pouze za tzv. *úřednické vlády* Josefa Tošovského se většina interpelací podala na začátku období a v posledních třech měsících vlády se již neinterpelovalo. V letech 1998-2002 se naopak ztelně více interpeľovalo na začátku volebního období. Čtvrté volební období vypadalo následovně: za vlády Vladimíra Špidly se intenzita zvyšovala na konci volebního období, za Stanislava Grosse se podalo celkem pouze 14 interpelací, z čehož nelze vyvodit žádný trend vzhledem k nízkému počtu interpelací, za vlády Jiřího Paroubka byla situace obdobná s tím, že se v posledních pěti měsících vlády podaly pouze tři písemné interpelace. V pátém volebním období se z první vlády Mirka Topolánka neinterpelovalo téměř vůbec. Na druhou stranu za jeho druhé vlády došlo k podání značného množství interpelací, které se ale nijak výrazně neproměnilo mezi začátkem a koncem období. Za tzv. *úřednické vlády* Jana Fischera se opět interpeľovalo velmi málo, v posledních měsících prakticky vůbec (viz. přílohy 1-4).

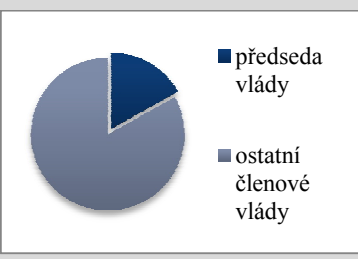
Je nutné říci, že při prezentaci dat kvantitativní analýzy u písemných interpelací mluvíme o tak malých počtech interpelací, že v zásadě není možné na základě těchto dat vyvozovat nějaká větší zjištění o intenzitě využívání písemných

interpelací v rámci volebních období. Lze shrnout, že písemných interpelací není podáno mnoho, což není jakýmkoliv ukazatelem kvalitativním.

4.2 Ústní interpelace

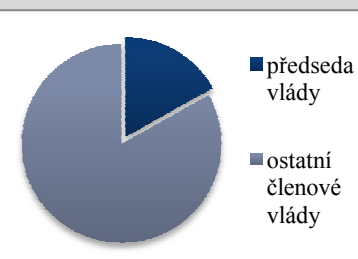
Při srovnání interpelací písemných a ústních lze konstatovat, že ústních interpelací je podáno několikanásobně více. Problémem ovšem je, že ačkoliv se zdá, že tento mechanismus je hojně využíván, při sběru statistických dat bylo zjištěno, že značná část podaných interpelací byla nepřednesená, v tom smyslu, že tyto interpelace byly vzaty zpět či jejich stav je neznámý. V období 1996-1998 bylo podáno 1966 interpelací (viz. tabulka č. 9.) Jedná se množství celkově podaných interpelací, ve kterém ale nejsou zohledněny nepřednesené interpelace.

Příloha č. 9 Ústní interpelace podle adresáta v II. volebním období (4.7.1996-17.7.1998)

adresát	počet interpelací	v %	
předseda vlády	504	25,64%	
ostatní členové	1462	74,36%	
celkem	1966		

Je pozoruhodné, že v období 1998-2002 bylo podáno již pouze 809 ústních interpelací. Tento pokles v množství je zajímavým především proto, že období vlády Miloše Zemana bylo více než dvakrát delším než období druhé vlády Václava Klause (viz. tabulka č. 10). Tímto mohu vyvodit veliký pokles využívání ústních interpelací především mezi druhým (1996-1998) a třetím volebním období (1998-2002).

Příloha č. 10 Ústní interpelace podle adresáta v III. volebním období (22.7.1998-15.7.2002)

adresát	počet interpelací	v %	
předseda vlády	143	17,68%	
ostatní členové	666	82,32%	
celkem	809		

Další období, tedy léta 2002-2006 obsahovala již 1522 interpelací, došlo k tedy k poměrně velikému nárůstu, jak je vidět z následující tabulky č. 11.

Tabulka č. 11 Ústní interpelace podle adresáta v IV. volebním období (15.7.2002-4.9.2006)

adresát	počet interpelací	v %
předseda vlády	392	25,76%
ostatní členové	1130	74,24%
celkem	1522	

Páté volební období, tedy vlády Mirka Topolánka spolu s tzv. úřednickou vládou Jan Fischera, zaznamenaly ještě větší nárůst interpelací na celkový počet 1946, tedy na počet interpelací srovnatelný s léty 1996-1998, tzn. prvním obdobím fungování tohoto instrumentu (viz. tabulka č. 12).

Podíl mezi interpelacemi adresovanými na předsedu vlády a ostatní členy je v zásadě obdobný ve všech obdobích. Jedná se v průměru o ¼ interpelací, které jsou směřovány na předsedu vlády. Výjimkou je páté volební období, kdy interpelace na předsedu vlády tvořily přes 50% celkového počtu podaných interpelací (viz. tabulka č. 12)

Tabulka č. 12 Ústní interpelace podle adresáta v V. volebním období (4.9.2006-13.7.2010)

adresát	počet interpelací	v %
předseda vlády	1020	52,42%
ostatní členové	923	47,43%
celkem	1946	

Ze sběru z dat souvisejících se stavem projednávání se ukázalo, že k největšímu podílu interpelací, které byly vzaty zpět, bylo ve třetím (27%) a čtvrtém volebním období (13%), jak demonstrují tabulky č.13 a 14.

Tabulka č. 13 Ústní interpelace podle stavu projednávání v II. volebním období (22.7.1998-15.7.2002)

Stav projednávání	počet interpelací	v %
Přednesené	385	47,59%
Zrušené	100	12,36%
Nepřednesené, vzaty zpět, propadlé	218	26,95%
Odpověď písemně	65	8,03%
Stav interpelace neznámý	41	5,07%
celkem	809	

Tabulka č. 14 Ústní interpelace podle adresáta v IV. volebním období (15.7.2002-4.9.2006)

Stav projednávání	počet interpelací	v %
Přednesené	632	41,52%
Zrušené	522	34,30%
Nepřednesené, vzaty zpět, propadlé	198	13,01%
Odpověď písemně	155	10,18%
Stav interpelace neznámý	15	0,99%
celkem	1522	

Intenzita podávání ústních interpelací je mezi zkoumanými obdobími značně odlišná. Ve druhém volebním období je patrný veliký rozdíl v podávání interpelací, většina z nich byla totiž podána hned v prvních měsících fungování vlády. Za tzv. úřednické vlády Josefa Tošovského (2. 1. 1998 – 22. 7. 1998) se podalo interpelací přibližně stejně jako v polovině a na konci období druhé vlády Václava Klause (4. 7. 1996 – 2. 1. 1998). Období vlády Miloše Zemana (22. 7. 1998 – 15. 7. 2002) nepředstavuje nijak výrazné změny či disproporce, naopak interpelací bylo podáváno rovnoměrně během celého období, dokonce i v posledních měsících. Za vlády Vladimíra Špidly (15. 7. 2002 – 4. 8. 2004) se interpelovalo především v druhé polovině volebního období, za vlády Stanislava Grosse (4. 8. 2004 – 25. 4. 2005) přibližně stejně po celou dobu období a za vlády Jiřího Paroubka (25. 4. 2005 – 4. 9. 2006)

byla intenzita největší na přelomu let 2005/2006, od druhé poloviny roku 2006 se interpeľovalo jen velmi málo. Situace byla značně jiná v pátém volebním období. Zde se za první vlády Mirka Topolánka (4. 9. 2006 – 9. 1. 2007) interpeľovalo ne v nijak malé míře, ačkoliv se jednalo o krátké období. Za jeho druhé vlády (9. 1. 2007 – 8. 5. 2009) byla intenzita velmi vysoká především na začátku období, nicméně interpeľovalo se s přibližně stejnou intenzitou po celé období. Za tzv. *úřednické vlády* Jana Fischera (8. 5. 2009 – 13. 7. 2010) se interpeľovalo především v polovině období, tzn. na přelomu let 2009/2010 (viz. přílohy 5-6).

5. Kvalitativní analýza

Interpelace je považována za výzvu ke složení účtů z činnosti vlády ve formě kvalifikovaného dotazu položeného členem parlamentu. Praxe interpelací prošla v ČR značným vývojem. Při studiu jednotlivých sněmovních tisků a následně při detailním procházení stenoáznamů ze schůzí Poslanecké sněmovny lze vyvodit řadu zajímavých poznatků. Interpelace se zdají jako ideální forma konfrontace vlády a opozice, jejich praxe bohužel nenasměňuje účelnosti, kterou by teoreticky měly mít. Prvním, kdo byl konfrontován s mechanismem interpelací, byl první předseda vlády České republiky Václav Klaus. Ten se na historicky prvních ústních interpelacích nechal zastupovat místopředsedou vlády Janem Kalvodou. Opoziční poslanci však odmítli pokládat otázky vicepremiérovi, a tak se tento pokus, o zavedení zvyklosti zastupování premiéra při interpelacích, neujal a premiér na ně odpovídá osobně.²⁰

Některé charakteristické znaky viditelné v praxi se projevují po celou dobu uplatňování institutu interpelací, některé jsou charakteristické pro konkrétní dobu v závislosti na řadě dalších faktorů. V této kvalitativní části své práce se budu těmito znaky podrobně zabírat.

V první řadě se blíže podívám na samotné projednávání interpelací a vysvětlím, jak proces využití interpelace vypadá v praxi. Pro potřeby této kapitoly budu opět pracovat s databází na webových stránkách Poslanecké sněmovny, konkrétně se sněmovními tisky řazenými podle volebních období. Mimo této webové databáze budu také pracovat se samotným jednacím řádem PS. Pro jednotlivé případy dle jejich výsledků projednávání uvedu konkrétní ukázky interpelací.

Dalším bodem zájmu bude zcela jistě neopomenutelná oblast analýzy, a to diskurs interpelací. Tato část se zaměří na podobu projevů interpelací. V rámci rozboru diskursivní stránky věci mě bude zajímat, jaké jazykové prostředky jsou voleny v rámci příspěvků poslanců a členů vlády a jejich vhodnost. Obecně mým zájmem bude zjistit, jaké podoby mohou nabývat přednesy interpelujících a interpelovaných.

V pořadí třetí blok této kvalitativní části práce bude zaměřen na strategie využívané v praxi. Konkrétně představím mnou vybrané nalezené a zanalyzované taktiky *násobného*

²⁰ Wintr 2010: 302

apelu, následného podání ústní interpelace jako písemné a upozornění na neobdržení odpovědi na písemnou interpelaci.

Zvláštní část této analýzy, v pořadí čtvrtá, bude věnována interpelacím, které byly podány ze strany poslanců vládních stran. Podrobně se tato část zaměří na důvody k podávání těchto interpelací, rozebere stranickou spolupráci a zhodnotí hlubší zájem o problematiku ze strany interpelujících. Také specifické důvody jako *ochrana vlastního premiéra či ministra a tzv. nahrání na smeč* v podobě vhodně položeného dotazu budou předmětem této části.

Dále budou vyčleněny kapitoly věnované faktorům, které jistým způsobem ovlivnily podobu celého institutu. Mezi ně budu řadit aktivity SPR-RSČ a roli osobních vztahů. Pro kompletnost studie zařadím kapitoly, jejichž předmětem bude kritika institutu interpelací ze strany poslanců a členů vlády a neznalost aktérů Jednacího řádu PS. V neposlední řadě se pokusím zanalyzovat nedostatky Jednacího řádu PS, které se jakkoliv negativně projevují na praxi tohoto institutu v celém vybraném období.

5.1 Projednávání interpelací

V následující kapitole se pokusím vysvětlit, jak vypadá proces využití interpelace v praxi. Budu se podrobně zabývat projednáváním interpelace, tedy tím, co se děje po jejím podání poslancem. Při této analýze bylo nutné pracovat s daty na webových stránkách Poslanecké Sněmovny. V sekci *Jednání a dokumenty* je zde možné nalézt celkovou databázi interpelací rozřazených podle volebního období a také jednotlivých schůzí v případě interpelací ústních. Písemné interpelace jsou nejlépe přístupné prostřednictvím sněmovních tisků také řazených podle volebního období. Tabulky jsou rozděleny na interpelace adresované na předsedu vlády a na ostatní členy. Rovněž je zde uvedeno, kým byla interpelace podána a v jaké věci. Graficky je také vyznačen stav projednávání.

Pro komplexnost analýzy budu následně prezentovat konkrétní ukázky projednávání interpelace na příkladu písemných interpelací. Ty jsou tímto způsobem, právě i na webových stránkách PS, rozřazené na ty, jejichž výsledek projednávání byl:

- Souhlas s odpovědí
- Nesouhlas s odpovědí
- Projednána bez usnesení
- Interpelovaný nepřítomen
- Stažena

Pokud je interpelace tzv. *projednána bez usnesení*, znamená to v zásadě dvě možnosti. První je, že poslanec, který je autorem interpelace, je s odpovědí člena vlády spokojen. Rozprava je v takovémto případě uzavřena s konstatováním, že nebyl předložen žádný návrh na usnesení v rozpravě v této interpelaci od interpelujícího poslance, tudíž je tato interpelace ukončena bez závěru. Ovšem druhou možností je, že poslanec nebyl zcela s odpovědí na svou interpelaci spokojen při projednávání a podá návrh na nesouhlasné stanovisko sněmovny, které mu ovšem nebylo odhlasováno, čímž je projednávání interpelace u konce.

Jiným případem je interpelace, která má za výsledek projednávání *souhlas s odpovědí*. Takováto interpelace byla podána poslancem, který byl nespokojený s odpovědí, která mu byla dodána. Následně o interpelaci otevřel rozpravu na schůzi sněmovny. Během té dotyčný interpelovaný doplnil svou odpověď a to takovým způsobem, že interpelující navrhuje schválit tuto odpověď s dodatkem. Uvedla bych například sněmovní tisk č.275. Autorem této interpelace byl předseda poslaneckého klubu KSČM Vojtěch Filip, který interpeloval ministra

vnitra Václava Grulich. Interpelace se spolu s odpovědí předložila jako tedy sněmovní tisk č.275 na schůzi sněmovny 1.7.1999, na které byla o ní otevřena rozprava. Během ní se zapojili jak interpelující poslanec V.Filip, tak interpelovaný ministr Grulich. Ministr svou písemnou odpověď v této rozpravě uspokojivě doplnil, a tudíž poslanec Filip navrhl, aby odpověď byla s tímto dodatkem schválena. Následně se hlasovalo o formálním návrhu usnesení, že Poslanecká sněmovna po ústním doplnění souhlasí s odpovědí ministra vnitra Václava Grulich na interpelaci Vojtěcha Filipa dle sněmovního tisku 275 a návrh byl přijat.²¹

Ukázkou *nesouhlasu s odpovědí* je interpelace poslance Petra Nečase na ministra financí Ivo Svobodu. Tato interpelace byla předložena jako tisk č.173 na schůzi sněmovny 12. května 1999. V následné rozpravě bylo slovo uděleno poslanci Nečasovi, který přednesl návrh, aby sněmovna vyslovila nesouhlas s textem ministrovi odpovědi. Do rozpravy se dále zapojili další poslanci i samotný ministr. Odpověď ani v tuto chvíli pro předkladatele interpelace Petra Nečase nebyla uspokojivá, a tudíž podal návrh na usnesení v tom smyslu, že Poslanecká sněmovna nesouhlasí s odpovědí ministra financí Ivo Svobody. Návrh byl přijat, Poslanecká sněmovna tímto vyslovila nesouhlas s odpovědí ministra financí (usnesení č.253). V tomto případě je interpelovaný povinen vypracovat novou odpověď a celá procedura projednávání se může opakovat.²²

²¹ <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=275>

²² <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=173>

5.2 Diskurs interpelací

Interpelace jsou oblastí, která ukazuje řadu zajímavých skutečností. Jedná se o prostředek, kterým se poslanci domáhají skládání účtů z činnosti vlády. Nejsou ale pouhou pomůckou k získání požadovaných informací. Respektive je v tomto ohledu nutné odlišit písemné interpelace od ústních. Písemnou formou se totiž jedná o faktické dožadování odpovědí, vysvětlení a upozornění na problematické oblasti. Ústní forma interpelací je dosti odlišná. V řadě případů jimi poslanec může sledovat stejný cíl jako u interpelací písemných, velmi často se ale jedná o formu upozornění na svou osobu, činnost či politickou stranu, o silné zpochybnění činnosti člena vlády či o promítnutí osobních vztahů. Ústní interpelace nabízí přímou konfrontaci za přítomnosti členů Sněmovny a jejich projevů, možnost vytvořit přímý duel mezi interpelujícím a interpelovaným a zároveň možnost medializace, a tudíž vtáhnutí širší veřejnosti. Přednesy jsou často doprovázeny projevy souhlasu a nesouhlasu ve formě potlesku či bouchání do lavic.

Samotná forma přednesů vykazuje nespočet zajímavých diskursivních technik. Nepředpokládá se, že institut interpelací bude nabízet pouze pokojnou cestu dožadování se informací od členů vlády probíhající vždy tou nejkorektnější cestou. Výstupy jsou charakteristické ironií, vtipnými poznámkami a dobře mířenými narážkami. Prvky humoru a taktické vkusné narážky jsou výborným prostředkem na podnícení debaty a v jistém smyslu i zvýšením atraktivity projevů pro členy Sněmovny, ale právě i pro širokou veřejnost, která může sledovat televizní přenos ze schůzí Sněmovny. Dobře mířený inteligentní humor a ironie jsou sice vhodnými a podnětnými metodami, ovšem často dochází ke sklouznutí z této hranice vkusu a taktu k příliš silným výrazům a výrokům, především při promítání osobních vztahů. Vedle interpelací, jejichž podání a následná debata o nich jsou profesionálními projevy na půdě Sněmovny, je možné shledat řadu interpelací plných přímo mířených silných netaktních osobních urážek.

Z vkusně volených výroků bych například uvedla interpelaci poslankyně Zuzky Rujbrové na ministra financí ČR Ivana Kočárníka ve věci jeho činnosti jakožto strážce státní pokladny ve věci tzv. sponzorských darů Občanské demokratické strany. Na schůzi Sněmovny dne 6. října 1996 se poslankyně dotazovala ministra Kočárníka, co činí jako strážce státní pokladny ve věci tzv. sponzorských darů Občanské demokratické strany. Poslankyně napadla platnost uzavření darovací smlouvy argumentem, že dárcem tzv. sponzorských darů není znám. Daná interpelace řešila problematiku sponzorských darů ODS, která započala finanční aféru této strany, a měla vliv na tehdejší politickou situaci.

Poslankyně svůj výstup uvedla výrokem, „*Kromě této interpelace vám prostřednictvím vašich klubů bylo doručeno odborné vyjádření katedry občanského práva Právnické fakulty Masarykovy university v Brně. Podotýkám, že na této fakultě se u zkoušek v červnu letošního roku tzv. sponzorské dary ODS zkoušely jako typický případ bezdůvodného obohacení a studenti - na rozdíl od odborníků pana ministra financí - odpovídali správně.*“ Dle stenoprotokolu následovala „veselost“ a potlesk. Použití tohoto argumentu, který poslankyně přímo adresovala ministru financí, a jehož záměrem bylo upozornit na danou skutečnost, která měla být prošetřena, se zdá jako dobrý prostředek pro rozvíření následné diskuze. Jenom během přednesení odpovědi na interpelaci Zuzky Rujbrové a následně během rozpravy konané po ní došlo celkem pětkrát k potlesku ve sněmovně. Tento fenomén není ničím ojedinělým.

Kapitolou samou o sobě je diskurs Republikánské strany. Ačkoliv praktiky SPR-RSČ jsou předmětem samostatné kapitoly věnující se jejím aktivitám, jejich diskurs je natolik specifický, že stojí za bližší seznámení i v této části. Z podstaty věci, že Republikáni se přihlašovali k nesmyslně vysokému počtu interpelací za účelem upozornit na své aktivity, vyplývá i forma jejich výstupů. Víc než v projevech jiných stran, je u nich možné spatřovat neustálé braní za slovo dohnané do extrémů, mnoho slovních hříček, zesměšňování výroků členů vlády, upozorňování na detaily typu marginálních gramatických chyb v písemných odpovědích ministrů, diskutování i o velmi starých výrociích členů vlády, snahu o zdiskreditování jejich výroků a vystoupení. Některá jejich zjištění a obvinění jsou vskutku dohnaná do extrému, jsou tzv. přitažena za vlasy a celkově působící spíše komicky. Jejich výstupy se téměř bez výjimky alespoň jistou částí dotýkají skutečností, jako bylo zatčení předsedy strany dr. Sládka či nepokoje při tehdejších politických meetinzích Republikánské strany.

Vhodným příkladem osobní konfrontace, do které se Republikáni s oblibou pouštěli, je interpelace poslance Pavla Maixnera s tehdejším premiérem Václavem Klausem, ve které je patrné ono nařčení ze lži a snahu o zdiskreditování výroků předsedy vlády. Poslanec Maixner v jednom ze svých dotazů z 27.3.1997 říká: „*Pane předsedající... Vaši odpověď jsem dostal ve třech věcech, ve kterých jsou mimochodem dvě gramatické chyby a jedna velmi vážná věcná chyba. Vy sám jste se usvědčil ze lži, kterou lze lehce dokázat. Ptal jsem se vás, jaký je rozdíl mezi čistými a špinavými penězi v ekonomice. Cituji vaši odpověď: Pane poslanče, stručnou odpovědí na vaši otázku je konstatování, že špinavé peníze pocházejí z trestné činnosti, zatímco čisté nikoliv, což je podstatný rozdíl mezi nimi. Odkazují se i na zákon č. 61/1966 Sb.,*

který byl schválen Poslaneckou sněmovnou na návrh vlády. Jinak se již opakovaně ohrazují vůči urážlivému tónu vašich interpelací a uváděným tvrzením, která jsem nevyslovil. (...) Vážený pane premiére, z výše uvedeného je patrné, že skutečně nevíte, co kde říkáte, protože ještě v letech 1991 až 1993 jste opakovaně tvrdil celému národu, že rozdíl peněz v ekonomice neznáte a toto tvrzení vám mohu dokladovat desítkami novinových výtisků, rozhovorů a televizních záznamů. Váš odkaz na zákon 6. 61/1966 Sb., nehovoří nic o rozdílu čistých a špinavých peněz, ale jde o vyhlášku ministra financí o vydání mince po 5 Kčs, opakuji po 5 Kčs, a pamětních mincí, schváleno dne 13. 7. 1966 s platností od 28. 7. 1966. Vážený pane premiére, nechci žádnou konfrontaci, ale pouze jasnou odpověď na to, jestli jste někdy vyslovil názor, že neznáte rozdíl mezi čistými a špinavými penězi. Pokud ano, tak si myslím, že byste měl podat demisi. Děkuji za odpověď.“ Po odpovědi předsedy vlády, poslanec vystoupil s ještě doplňující otázkou: „Pane předsedající, dámy a pánové, musím konstatovat, že předseda vlády lže a ještě k tomu je 30 let mimo, což mohu dokázat jeho osobním dopisem.“²³

Nebo dále je příkladnou interpelace poslance Josefa Krejso ze dne 27.3.1997: „Vážený pane premiére, předseda Poslanecké sněmovny Miloš Zeman na sjezdu své strany prohlásil, že škodíte této zemi. Vy jste téměř v duetu na výkonné radě ODS prohlásil, že této zemi škodí pan předseda Zeman. Obávám se, že pravdu máte oba, a děkuji vám oběma za pravdivou informaci veřejnosti a přiznání, že to nejsou republikáni. (Potlesk a veselí v sále.) Proto mě velmi mrzí, když člověk vašeho intelektu, byť s nálepkou právního nihilisty - ne ode mne - považuje parlamentní obstrukce za útok na samou podstatu demokracie, když právě obstrukce - samozřejmě v souladu s jednacím řádem - jsou základním principem parlamentní demokracie. Ani v době Margaret Thatcherové si nikdo nedovolil skandalizovat poslance, když v britském parlamentu četl telefonní seznam. Přitom v naší zemi nahánějí poslance policisté dobrmanem, prezident omilostňuje otcovrahy, při údajném napadení poslance údajně nefunguje kamera, protože výsledek se hodí proti republikánům. Moje otázka zní: Kdo vlastně škodí této zemi? (Potlesk.).“²⁴

Příkladem humoru vtaženého do projednávání interpelací jsou velmi známé bonmoty někdejšího předsedy vlády ČR Miloše Zemana. Z jeho výroků bych citovala: „(...) Připadám si jako středověká galéra, která nyní musí přesunout děla na levou stranu své paluby, nicméně východisko mé odpovědi bude totéž.“, „(...) domnívám se, že humor do politiky patří, protože jinak bychom skončili stejně zapšklí jako jistá dáma jménem Eulálie Čubíková z

²³ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/010schuz/s010024.htm>

²⁴ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/010schuz/s010024.htm>

*Chevalierových Zvonokos. Snažme se tedy, prosím, brát i vážné věci s humorem. Je to docela dobrá profylaxe bránící tomu, abychom se z těch vážných věcí nezbláznili.*²⁵

²⁵ <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/005schuz/s005106.htm>

5.3 Strategie

5.3.1 Násobný apel

Není ojedinělou skutečností, že dochází k podání stejné či velmi obdobné interpelace jedním poslancem více než jedenkrát. To se děje v zásadě proto, že se interpelujícímu poslanci nemuselo dostat odpovědi či obdržena odpověď pro něj byla nedostatečná. Stává se tedy často, že interpelace je podána i třikrát a více. Tuto strategii nazývám „*násobným apelem*.“²⁶ Taktika násobného apelu se může také projevovat v možnosti interpelujícího dotazovat premiéra, pokud se mu nepodaří získat uspokojivou odpověď od člena vlády.²⁷

5.3.2 Následné podání ústní interpelace jako písemné

Jako další jev je možné pozorovat „*následné podání interpelace ústní jako písemné*“. Jedná se o situaci, kdy je nejprve poslanec přihlášen k interpelaci ústní. Při svém přednesu oznámí, že interpelaci podává jako písemnou. Častokrát se stává, že interpelující ani k vlastní otázce nepřistoupí a rovnou oznámí, že jeho dotaz bude adresován interpelovanému písemnou formou. Ne ojediněle dochází k vysvětlení, že mu přijde vhodnější interpelaci podat jako písemnou kvůli příliš rozvířené náladě ve Sněmovně či celkově kvůli distancování se od institutu ústních interpelací pro jeho nedostatečnou úroveň.

Podání interpelace jakožto písemné namísto původního záměru podat ji jako ústní, bylo několikrát na schůzi vysvětleno, jako právě řekněme nedůvěra v institut ústních interpelací. K tomu bych využila exemplárního příkladu interpelace ze dne 3. října 1996 poslankyně Květoslavy Čelišové, která svým výstupem upozornila na nedostačující úroveň institutu: „*Pane předsedající, dámy a pánové, vzhledem k tomu, že ústavní rámec interpelací je vážně narušen a vzhledem k tomu, že interpelacím, kterým se na veřejnosti dnes s úsměvem říká parlamentní bingo a nabývají i komediálního nádechu, stahuji svou interpelaci na pana premiéra Klause ve věci privatizace Chemofarmy a podám ji jiným způsobem, v tomto případě písemně. Děkuji.*“²⁸

Těchto případů je možné nalézt celou řadu, ve většině jim přisuzuji účel snahy o upoutání pozornosti k tématu či osobě interpelujícího. Řada poslanců ale využívá stejného postupu opravdu za účelem hlubšího probádání věci. Jedná se o případy, které se týkají

²⁶ Např. sněmovní tisky č.279 a 312 z roky 1997 Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=2&T=312>.

²⁷ Takovým příkladem může být interpelace č. 1277 z roku 2002. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=1277>.

²⁸ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/005schuz/s005026.htm>

především zásadních skutečností. Poslanec vystoupí s ústní interpelací směřovanou na konkrétního člena vlády a často se mu dostane uspokojivé odpovědi. Problém dle něj ale přetrvává a tak se dožaduje, aby se vláda dané věci více věnovala. V zásadních otázkách se dožadují informací ve formě ústní i písemné interpelace často i poslanci vládních stran. Takovým příkladem je mimo jiných interpelace poslance Tomáše Duba (ODS) z roku 2007 na ministra zahraničí Karla Schwarzenberga ve věci napadení českých občanek příslušníky chorvatské policie.²⁹

5.3.3 Upozornění na neobdržení odpovědi na písemnou interpelaci

Vystoupení v rámci ústních interpelací je mimo jiné i výbornou příležitostí na upozornění, že dosud daný poslanec neobdržel odpověď na svou podanou interpelaci ve lhůtě stanovené zákonem, tedy do 30 dnů. Zdržím se analyzování a hodnocení, proč v jistých případech došlo k porušení této lhůty. Ve většině případů by se teoreticky mělo jednat pouze o problémy technického rázu způsobené jednak potřebnou prací ministerstev na odpovědích či případně kvůli vysokému počtu interpelací. Této možnosti upozornit na neobdržení odpovědi využil například poslanec Vojtěch Filip: „*Vážený pane předsedající, paní kolegyně, páni kolegové, vážená vládo, dovolte mi, abych do protokolu poznamenal, že dne 5. února jsem zaslal předsedovi vlády písemnou interpelaci ve věci územního plánu vyššího územního celku Lipna, a tuto jsem odeslal 6. února. Do 6. března, tedy do 30 dnů, jsem nedostal odpověď, a proto trvám na tom, že nebyla splněna povinnost předsedy vlády, vyplývající z § 112 odst. 3 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny. Děkuji vám.*“³⁰

²⁹ Sněmovní tisk č. 368 Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&T=368>.

³⁰ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/010schuz/s010023.htm>

5.4 Interpelace poslanců vládních stran

Strategie podávání interpelací poslanci vládních stran se objevuje od samého začátku využívání interpelací. Toto kritérium bylo datově zaznamenáno do tabulek pro institut písemných interpelací, jak pro druhé a třetí volební období Poslanecké sněmovny demonstrují červenou barvou tabulky č. 15 a 16. Z nich je patrné, že k písemným interpelacím ze strany poslanců vládních stran došlo jen ve třech případech, tedy velmi sporadicky.

Tabulka č. 15 Písemné interpelace podle adresáta v II. volebním období (4.7.1996-15.7.1998)

Politická strana	počet interpelací	v %
ČSSD	49	58,33%
KSČM	29	34,52%
SPR-RSČ	4	4,76%
US	1	1,19%
ODS	1	1,19%
celkem	84	

Tabulka č. 16 Písemné interpelace podle adresáta v III. volebním období (22.7.1998-15.7.2002)

Politická strana	počet interpelací	v %
KSČM	69	48,59%
ODS	53	37,32%
US	12	8,45%
KDU-ČSL	6	4,23%
ČSSD	2	1,41%
celkem	142	

Většina případů taktiky podání interpelací poslanci vládních stran je strategií vyplývající ze stranické spolupráce. Poslanci jedné strany si při odpovědích na jimi podané interpelaci mohou vzájemně výrazně vypomoci. Jednak v tom, že interpelaci podají v obdobné či stejné věci, také ale tím, že ve svých příspěvcích zmíní konkrétní interpelaci svého stranického kolegy. Dokonce se stává, že poslanec daného člena vlády vyzve přímo ke složení účtu prostřednictvím odpovědi na interpelaci a upozorní, že tomu tak nebylo dosud učiněno. To je například patrné z interpelace poslance Milana Loukoty ze dne 3. října 1996, kdy poslanec Loukota začíná řeč slovy: „*Pane premiére, dámy a pánové, je mi v úvodu líto, ale neslyšeli jsme zde doposud, kdo vytiskl ony inkriminované materiály. Byl bych rád, kdyby pan premiér odpověděli na tuto otázku. Nyní začnu se svojí interpelací....*“³¹

Nebo dále tentýž den příspěvek předsedy Republikánské strany dr. Sládka: „*Pane předsedající, dámy a pánové, jenom poznámku. Pan poslanec Vik chtěl konkrétní odpověď na konkrétní otázku, zda byla to tatáž firma, která tiskla zároveň volební materiály a volební lístky, tedy to propojení státu a ODS, tzv. státostrany?*“³²

Takovéto nahrávání si v rámci svých interpelací bylo velmi často využito opět ze strany SPR-RSČ, která si tímto zajišťovala jistým způsobem upozorňování na své aktivity. Nicméně je možné ho vysledovat i v příspěvcích členů ostatních stran. Tento fakt není ničím zvláštním.

Interpelace je formou kontroly vlády opozicí a trvání na odpovědi ministra je zcela na místě. Pokud tedy k odpovědi nedošlo a ministr či předseda vlády se odpovědi vyhýbají či zkrátka nebyla nabídnuta uspokojivá odpověď, je zcela logické, že straničtí kolegové mohou pomoci k jejímu obdržení tím, že na interpelovaného budou apelovat vícekrát alespoň zmínkou o absenci odpovědi ve svých vlastních vystoupeních.

Interpelace celkově zažily v letech 1998-2002, tedy během III. volebního období, úpadek v tom smyslu, že zájem interpelovat předsedu vlády Miloše Zemana klesl až do té míry, že se několikrát přihlásil pouze jeden či dva interpelující. Naopak od roku 2005 se staly interpelace plně obávaným nástrojem opozice. Dokonce až do té míry, že se k interpelacím přihlašovali právě i poslanci vládních stran, aby ochránili svého premiéra či aby mu vhodně nahráli. Důvody pro podání interpelace poslancem vládní strany mohou být v zásadě dva.

³¹ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/005schuz/s005027.htm>

³² <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/005schuz/s005028.htm>

Prvním je opravdový zájem o problematiku či nespokojenost s aktivitou byť i vlastního premiéra či ministra. Druhým je jejich ochrana či tzv. vhodné nahrání na smeč.

5.4.1 Hlubší zájem

K prvnímu důvodu, tedy hlubšímu zájmu o problematiku, byly podány písemné interpelace, které obecně k tomuto účelu v českém prostředí slouží, spíše než interpelace ústní, ve kterých jde často pouze o snahu o upoutání pozornosti, zviditelnění se atd., jak již bylo zmíněno výše. Vhodným příkladem může být např. písemná interpelace poslance Miloslava Vlčka (ČSSD) na ministra školství, mládeže a tělovýchovy Eduarda Zemana ve věci odvolání ředitele Sigmundova SOU strojírenského Lutín Ing. Petra Navrátila, která byla podána 7.9.1998. Poslanec Vlček konstatoval, že ministrova odpověď není vyčerpávající, a proto s ní nesouhlasí. Uvedl, že jeho interpelace obsahovala třináct jasně formulovaných otázek, přičemž na sedm otázek nebylo reagováno vůbec a na 6 zbývajících otázek jen vágním způsobem bez argumentační opory v zákonech. Na schůzi Sněmovny dne 4.2.1999 se následně otevřela debata o odpovědi ministra. Poslanec Vlček předložil návrh na usnesení Sněmovny jako nesouhlasné. O návrh se hlasovalo a návrh nebyl přijat. Tím bylo ovšem ukončeno jednání o interpelaci.³³

Byť je těchto případů opět možné shledat pouze několik, tento případ ukazuje, že je možné interpelacím podaným poslanci vládních stran přisoudit rovněž důvod hlubšího zájmu o problematiku a snahu o apelování na její řešení.

³³ Sněmovní tisk č. 105 z roku 1999. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=105>.

5.4.2 Ochrana svého premiéra či ministra

Druhým důvodem pro podání interpelace poslancem vládních stran je výše zmíněná ochrana svého ministra. Tento fenomén je velmi diskutabilním a zaslouží si tudíž patřičnou pozornost. Nejvýrazněji možné ho pozorovat v případě ústních interpelací za vlády Stanislava Grosse (4. 8. 2004 – 25. 4. 2005) a Mirka Topolánka (4. 9. 2006-8. 5. 2009). Vládní poslanci se v těchto případech přihlašovali k interpelacím, aby zamezili dotazům opozičních poslanců a kladli takové dotazy, které byly ve prospěch premiérů. Také v těchto interpelacích tzv. nahrávají jak ministrům, tak premiérovi tím, že v interpelaci vládu chválí a vyzdvihují kladné věci, na které pak členové vlády primárně reagují.³⁴

První, kdo využil této taktiky, byla ČSSD v době aféry premiéra Stanislava Grosse v roce 2005. Ukázkovým příkladem byla schůze ze dne 24.2.2005, kdy vystoupili se svou interpelací poslanci ČSSD Eduard Zeman, Milan Ekert a Petr Zgarba. Dále vystoupili v rámci ústních interpelací na premiéra už jen dva poslanci, a to za ODS, a to Miroslav Beneš a Miloslav Kučera. Je více než příhodné zde uvést právě interpelaci poslance Miroslava Beneše, který velmi přímo atakoval předsedu vlády ve věci *majetkových poměrů jeho rodiny*.

Poslanec Miroslav Beneš: *„Pane premiére, dámy a pánové, nestalo se ani za Zemana, ani za Špidly a dosud ani za Grosse, aby sociálně demokratičtí poslanci interpelovali premiéra. (Výkřik ze sálu: Ale za Klause ano.) Znamená to, dámy a pánové, že dosud se sociální demokracie nedostala do tak úzkých, jako je tomu dnes. (Potlesk zprava.) Dámy a pánové, tato vláda má problém, a ten problém nemá díky sociálním demokratům, má jej díky panu premiérovi, má jej díky majetkovým poměrům nejen jeho rodiny, ale především jeho ženy a její přítelkyně. Vážený pane premiére, v průběhu celé kauzy ohledně majetkového uspořádání vašeho a vaší rodiny jste uvedl řadu nepravd. Chcete-li, uvedl jste celou řadu lží. Uváděl jste, že znáte zahraniční příbuzné vašeho strýce, kteří mu půjčili. Pak se ukázalo, že nebyli. Uváděl jste, že činnost týmu Mlým byla pod kontrolou státního zastupitelství, a ono to státní zastupitelství popřelo. Řekl jste, že dům firmy vaše žena koupila od města Prahy, ale ukázalo se, že ani město Praha, ani městská část žádný takový dům neprodávaly. V médiích, pane premiére, byly publikovány údaje o výdajích vaší rodiny, které jste nijak nerozporoval. Uvádím pro přehled: 1,3 mil. záloha na byt, 700 tis. na bazén, další statisíce na zařízení bytu, 400 tis. na pozemek u Velkých Popovic, 70 tis. dovolená, 170 tis. sponzorský dar, 200 tis. založení firmy Denna Production, s.r.o., 900 tis. platba Šárky Grossové za dům na Proseku.*

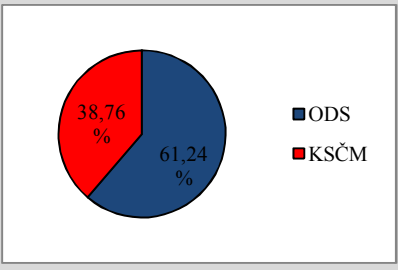
³⁴ Wintř 2010: 314

Vážený pane premiére, to je celkem přes 4 mil. Kč. Jistě známe vaše příjmy a jistě víme, že to je nad poměry vaší rodiny. Minule jsem se vás ptal, zda jste ochoten uveřejnit příjmy vaší manželky. Vážený pane premiére, kolik vydělala vaše manželka do konce roku 2003 a doložila to daňovým přiznáním na finančním úřadu? Děkuji za odpověď.“ (Potlesk zprava.)“

Zajímavé je, že situace u interpelací písemných je značně odlišná. V letech 2002-2006 v rámci písemných interpelací nedotazoval vládu žádný poslanec vládní strany (viz. tabulka č.17) a v letech 2006-2010 k takové interpelaci došlo pouze v 6 případech (viz. tabulka č. 18).

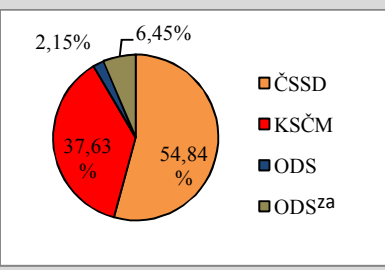
Tabulka č. 17 Písemné interpelace podle autora v IV. volební období (15.7.2002-4.9.2006)

Politická strana	počet interpelací	v %
ODS	78	60,94%
KSČM	50	39,06%
celkem	128	

Tabulka č. 18 Písemné interpelace podle autora v IV. volební období (4.9.2006-13.7.2010)

Politická strana	počet interpelací	v %
ČSSD	51	54,84%
KSČM	35	37,63%
ODS (za vlády J.Fischera)	2	2,15%
ODS	6	6,45%
celkem	93	

Opoziční strany vždy silně kritizovaly tento trend a upozorňovaly, že se tímto jaksí krátí práva celé opozice, jelikož poslanci vládních stran zabírají čas vymezený na interpelaci v případech, kdy institutu využívají k ochraně před ní. Toto zneužití institutu bylo možné především proto, že se o pořadí poslanců rozhodovalo losem.

Za vlády Mirka Topolánka, tedy v letech 2006-2009, se již jednalo o naprosto běžný jev. Poslankyně za KSČM Kateřina Konečná navrhla prodloužit dobu na ústní interpelace ze 45 na 90 minut u dotazů na premiéra a z 60 na 120 u otázek na ostatní členy vlády s následujícím odůvodněním: „Jedná se mi o to, že v tomto svém pozměňovacím návrhu chci prodloužit dobu na ústní interpelace. Protože se pořadí interpelací určuje losováním, velmi často se stává, mně se to stalo v minulém volebním období možná pětkrát po sobě, že týž poslanec je několikrát za sebou vylosován tak, že na zodpovězení jeho interpelace vůbec

*nedojde. Pokud bychom navíc přijali tu praxi, kterou jsme tady včera zažili, to znamená, že interpelovat budou i sami vládní poslanci, na což samozřejmě mají právo, já jim ho neberu, tak ale jsme se dostali k počtu interpelací 49, vyčerpali jsme jich asi 7, a já si prostě myslím, že kontrolní funkce Poslanecké sněmovny je i v těch interpelacích a že by bylo dobře, aby ten čas vymezený na interpelace byl delší. Přece jenom je to pro nevládní poslance jediná možnost, jak se obracet na ministry a řešit aktuální problémy. Děkuji.*³⁵

Tento návrh byl úspěšně odhlasován v listopadu 2006³⁶, nicméně poslanci ODS v praxi interpelování svého premiéra pokračovali. Opozice tento trend nadále silně kritizovala, což způsobovalo eskalaci konfliktů v Poslanecké sněmovně. Z těchto otevřených kritik bych zmínila výstup poslance Davida Ratha: *„Děkuji, pane premiére. Dámy a pánové, já mám na začátku jednu poznámku. Jsem rád, že jste pravděpodobně už přestal nařizovat svým poslancům, aby zde vystupovali. Zdá se, že servilní zůstal jenom poslanec Hrnčíř. Takže posun k lepšímu. Doufám, že příště to bude úplně dokonalé.*³⁷

³⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/006schuz/s006141.htm#r2>

³⁶ Srov. výsledek 207. hlasování na 6. schůzi Poslanecké sněmovny, digitální parlamentní knihovna na webových stránkách Poslanecké sněmovny, viz. dokument 256.

³⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/011schuz/s011199.htm>

5.4.3 Nahrávka na smeč

Praxe interpelování vlastního premiéra byla nejrozšířenější za vlád Mirka Topolánka. Jak uvádí Jan Wintr: „*Takovéto interpelace mají obvykle podobu nahrávky premiérovi na smeč a působí dojmem připravené inscenace členů vládní strany, která má bránit opozici v pokládání nepříjemných otázek premiérovi.*“³⁸ Na tomto fenoménu je nejpodstatnější uvést dvě skutečnosti. První je, že vládní strany strategickým podáváním interpelací vhodně nahrávají premiérovi v kladení otázek, na které je pak odpovídáno způsobem, který ukazuje premiéra v nejlepším světle a dovoluje dokonce často kritizovat samotnou opozici. Druhou neopomenutelnou skutečností zůstává, že dochází k faktickému krácení práv opozice na interpelaci vlády. Ukázkovou interpelací za vlády Mirka Topolánka je dotaz poslance Pavla Hrnčíře, který ve svém dotazu mluvil kriticky na adresu bývalého premiéra Jiřího Paroubka a jeho tehdy vydané knihy fotografií:

*„Vážený pane premiére, skoro bych se chtěl vám nejprve omluvit za to, že vás interpeluji při vaší důležité práci s takovou malicherností. (Potlesk poslanců ČSSD.) Ale vydání knihy Minuty s Jiřím Paroubkem vyvolává značný ohlas u našich spoluobčanů, stejně jako tady v této poslanecké síni. Tato vskutku výpravná publikace o Jeho Excelenci panu Paroubkovi, která váží více než 4 kg, má 900 stran a 2500 fotek, mě nechává vcelku chladným. V naší zemi si každý, kdo chce, může sám o sobě nechat vydat knihu, jakou chce, hlavně když to občané kupují. Ale pobuřující pro mě je to, že autor této knihy, fotograf Miloš Schmiedberger, byl údajně k tomuto účelu zaměstnán na Úřadu vlády za vlády Jiřího Paroubka, byl tedy v takovém případě zřejmě placen ze státního rozpočtu, ale pak si jako svůj soukromý byznys vydal tento Orbis Pictus Jiřího Paroubka. A to je to, co mě pobuřuje. Vážený pane premiére, mám odůvodněné podezření, že tady někdo dostal zaplaceno dvakrát, a z toho jednou z veřejných zdrojů. Vážený pane premiére, co si o takovém počínání - někdo tady zavedl pojem šibalství - myslíte? Jaké byly uzavřeny právní vztahy v této věci na Úřadu vlády za Jiřího Paroubka? Mohl byste to, pane premiére, zveřejnit? Nebylo například porušeno autorské právo v této věci? Děkuji.“*³⁹

Dotaz poslance Hrnčíře je příkladem, jak se díky trefně zvolené taktice mohl předseda vlády Topolánek kriticky vyjádřit vůči bývalému předsedovi Paroubkovi a zároveň touto a dalšími podobnými interpelacemi vyhnout alespoň části dotazů opozičních poslanců. Kromě

³⁸ Wintr 2010: 314

³⁹ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/014schuz/s014104.htm>

nápomoci na využití možnosti kritiky a omezení dotazování opozice je dalším důvodem pro podání takovéto interpelace jednoduchá nahrávka na pochvalu vládních kroků. Například dlouho diskutovaný projekt e-governmentu, tedy komunikace s institucemi státní a veřejné správy v elektronické podobě, který je plně v kompetenci Ministerstva vnitra České republiky, byl předmětem interpelace poslance ODS Zdeňka Proseka:

„Děkuji za slovo, paní předsedající. Vážený a milý pane premiére, když mluvím se svými sousedy a přáteli řemeslníky, malými podnikateli, živnostníky, těší mě, že nenatahují ruku ke štědrému státu a že od něj neočekávají žádné peníze, ba dokonce ani nikdo neříká, že by chtěl vysoké daňové úlevy. To, co chtějí, se dá shrnout jednoduše: Ať nám stát nehází klacky pod nohy, ať měří všem stejně a ať nás nezatěžuje zbytečným papírováním. Já vás prosím, pane premiére, kdybyste mým přátelům odpověděl, co oni mohou od státu v tomto smyslu očekávat, co jim přinese elektronizace veřejné správy, jak se vyvíjí projekt e-Governmentu a kdy se tak stane. Připomínám, pane premiére, že mi přátelé vás bedlivě sledují. Děkuji za odpověď. (Ironický smích z levé strany sálu.)“⁴⁰

Interpelace poskytla premiérovi prostor se velmi rozsáhle vyjádřit k celému vládnímu projektu, v zásadě několikrát se nefalšovaně pochválit za odvedenou práci. Jak výstup poslance Proseka, tak i následná vyčerpávající odpověď, či pouze spíše pochlebovačná řeč předsedy vlády, se neobešly bez doprovodného smíchu, jak uvádí stenozáznam z levé části sálu.

⁴⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/014schuz/s014194.htm>

5.5 Aktivity SPR-RSČ

Jak uvádí Jan Wintr: „K výraznému zhoršení úrovně interpelací došlo v druhém volebním období, kdy byly ústní interpelace zcela degradovány republikány, kteří si monopolizovali tento institut nahlášením desítek interpelací do losování.“⁴¹ Také publikace Petra Koláře, Štěpána Pecháčka a Jindřišky Syllové *Parlament České republiky 1993-2001* uvádí, že po zavedení nového jednacího řádu z roku 1995, tudíž i po zavedení ústních interpelací do praxe, o ně poslanci projevovali velký zájem a předpokládalo se zatraktivnění této formy slovního střetu mezi opozičními poslanci a ministry, situace byla ale v dalších letech jiná.⁴²

Jelikož jednacím řádem nebyl poslanec v přihlašování k ústním interpelacím nijak omezen, došlo ke zneužití této „volnosti“. Republikánská strana (SPR-RSČ)⁴³ se ve snaze o zviditelnění svých aktivit přihlašovala k ústním interpelacím takovým způsobem, že téměř vždy sama obsadila vymezený čas.⁴⁴ Abych podpořila tuto tezi, podívala jsem se podrobně na počet přihlášených interpelací v roce 1996 na předsedu vlády a na její členy.

Na 3. schůzi Poslanecké sněmovny bylo 16 z 16 přihlášených interpelací adresováno na předsedu vlády Václava Klause ze strany SPR-RSČ. Na adresu členů vlády bylo přihlášeno 32 z 34 ze strany republikánů. Podobně tomu bylo i na dalších schůzích: Na 5. schůzi (1. - 29. 10. 1996) bylo ze strany SPR-RSČ 127 ze 130 na předsedu vlády a 393 z 394 na členy vlády, na 6. schůze (30. 10. - 1. 11. 1996) to bylo 89 z 90 na předsedu vlády a 382 z 385 na členy vlády a na 7. schůzi (10. - 20. 12. 1996) to bylo 27 z 27 na předsedu vlády a 104 ze 107 na členy vlády. I přesto, že některé interpelace byly zrušeny, vzaty zpět či propadly, stále většinu času či veškerý čas vymezený na interpelace zabraly dotazy SPR-RSČ.⁴⁵

V řadě odborných publikací se píše, že institut písemných interpelací má u nás vyšší kvalitativní standard než interpelací ústních. Členové vlády v zásadě odpovídají na písemné interpelace velmi podrobně a ve stanované lhůtě. Zmíněné tendence Republikánské strany především ve druhém volebním období Poslanecké sněmovny (1996-1998) obsazovat téměř celý čas určený pro ústní interpelace svými dotazy přispěly dožajisté k devalvaci institutu interpelací a byly jednou z příčin snížení zájmu o ně ze strany medií. Tento pokles atraktivity je velice patrný mimo jiné v čase, který je pro ně vyhrazen v programu televizních stanic, kdy

⁴¹ Wintr 2010: 304

⁴² Kolář, Pecháček, Syllová 2002: 89

⁴³ Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa (SPR-RSČ)

⁴⁴ Kolář, Pecháček, Syllová 2002: 91

⁴⁵ K tomu více v příloze č. 9 a 10

je vysílání přenosů interpelací na programu po 24. hodině večerní. Po odchodu Republikánů se úroveň interpelací sice zvýšila, ne však jejich prestiž a sledovanost.

Republikáni se, jak již bylo zmíněno výše, přihlašovali k interpelacím, aby upozornili na své aktivity. Ve svých příspěvcích často odkazovali mimo jiné na zatčení předsedy strany dr. Miroslava Sládka. Například poslanec Zdeněk Krampera ve své interpelaci z 25.července 1996 ve věci vandalismu v prostorách Václavského náměstí a u sochy sv. Václava řekl: *„Proto se tedy táži, tak jak jsem se ptal zde již jednou, jakým způsobem je vykládáno právo, zákon pro občany této země, kde jsem vás také upozorňoval na to, co se stalo 28. října před dvěma lety na Václavském náměstí, kde byla naše demonstrace Republikánské strany Československa napadena a zbita příslušníky městské i státní policie. Sám jsem to tam schytl také. Proto se ptám, co má znamenat takový výklad práva, státu, ústavy apod. Z těchto důvodů je proto nutné i zamyslet se nad tím, jakým způsobem zrušit skandální rozsudek nad předsedou Sdružení pro republiku - Republikánské strany Československa dr. Miroslavem Sládkem.“*⁴⁶

Republikánská strana se proto často stávala předmětem kritiky ze strany členů vlády a samotného premiéra Klause, ale také ze strany místopředsedy PS. Členové této strany byli především upozorňováni na dodržování korektnosti. Největší míru kritiky si vysloužilo jejich přihlašování k nesmyslně vysokému počtu interpelací, především v tzv. věci *nespecifikované*. Předseda vlády ČR Václav Klaus takto nejednou na tuto republikánskou praktiku upozornil: *„Pane předsedající, my už jsme mnohokrát protestovali proti nesmyslné věci tzv. nespecifikovaných interpelací. Pan poslanec Sládek teď přesně předvedl, co to znamená nespecifikovaná interpelace. Když už chtějí páni poslanci zkoušet členy vlády z jejich pohotovosti - nebo někteří páni poslanci, jak je mi tady správně napovídáno - a když už chtějí neřící, čeho se jejich interpelace týká, žádal bych sněmovnu, aby se zamyslela nad touto otázkou a aby tento poslanec musel třeba předsedovi sněmovny předat seznam svých 20 nespecifikovaných interpelací, aby byly přesně popsány, pouze by se je nedověděl předseda vlády a mohl být takto zkoušen. Jinak je to bezcenná věc, abychom losovali. Pan poslanec Sládek si může vybrat kteroukoliv otázku, nepředpokládám, že má pečlivě napsaný seznam otázek. To, co položil jako svou druhou otázku, nemohl mít předem v úterý odpoledne v žádném případě připraveno, protože nemohl tušit, jaká bude má odpověď na první otázku. Je to zbytečná laciná hra.“*⁴⁷

⁴⁶ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/003schuz/s003020.htm>

⁴⁷ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/005schuz/s005027.htm>

Dále také odpověď předsedy vlády ČR Václava Klause na interpelaci dr.Sládka ohledně financování jeho státních návštěv: „Vím, že se jedná o typickou republikánskou otázku a jen jsem čekal, čím pan poslanec Sládek začne, když to má jako nespecifikované otázky. Je jasné, že si to může vymyslet v momentu, když putuje od své židle k tomuto pultíku....“⁴⁸

Pro úplnost ještě jedno z několika upozornění od místopředsedy PSP Jiřího Vlacha: „Já jsem rád, že po projednání bodu jedna jsme se dostali do takové uvolněnější atmosféry, ale jinak docela dbáme na dodržování jednacího řádu, na to - a já to velmi vítám i od kolegů z republikánské strany - na to, aby se postupovalo korektně. Já chci jenom z tohoto místa upozornit na to, že institut interpelace je velmi významným institutem v tom ústavním systému a měli bychom zvážít, jak ho používáme, protože tak mu vtiskneme - těmi zvyklostmi, které se zavedou - také určitou tvář.“⁴⁹

⁴⁸ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/005schuz/s005026.htm>

⁴⁹ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/003schuz/s003020.htm>

5.6 Role osobních vztahů

Je možné tvrdit, že se stává čím dál tím více charakteristickým rysem interpelací osobní zaujatost. Lze říci, že tento rys vede k tomu, že v konfrontaci poslanců a členů vlády se už mnohdy jedná o jakousi formu „duelu“, ve které se příliš promítají osobní vztahy a nikoliv čistě vztah opozice-vláda. Konkrétní vstupy do rozpravy jsou pojaty velmi osobně a adresovány jsou přímo konkrétním osobám. Tito „soupeři“ se pak střídají ve svých vystoupeních sami často bez vstupu jiných aktérů. Kvůli tomuto posunu do osobnější roviny rozpravy konané po přednesení interpelace, ve které se silně promítá osobní ráz dotazů, dochází ještě častěji k projevům souhlasu a nesouhlasu. Těmito projevy může být smích, potlesk, bouchání do lavic, odchod ze sálu aj.

Nejvyhrocenějšími případy posunutí vztahu mezi interpelujícím a interpelovaným do úzce osobní roviny byly často až vulgární a především obsahově zcela prázdné slovní souboje v pátém volebním období, tedy v letech 2006-2010, českého premiéra Mirka Topolánka a poslance a později také hejtmana Středočeského kraje Davida Ratha (ČSSD).⁵⁰ Jejich střety bylo možné sledovat na webovém portálu youtube, kde měly obrovskou sledovanost a ohlas. Na místě je řada názorných ukázek jejich duelů. Například ze schůze z 8.12.2007:

Poslanec David Rath dotazuje premiéra Topolánka ve věci radarové základny: *„Vy jste se snažil při diskusi o radarech, radarové základně zaujmout jako intelektuál, vzdělanec a použil jste jistou citaci. (...) Protože já historii mám rád, ale zase nemám rád, když někdo ze sebe dělá něco jiného, než je, tak bych vás tady trošku jaksí vyzkoušel, jestli víte, o čem mluvíte, tedy jestli víte, kdy aspoň přibližně byla bitva u Waterloo plus minus nějakých deset dvacet let, co bylo v tehdejším prostoru Německa nebo jaké uspořádání bylo v tehdejším Německu, a co bylo v tom podivném prostoru mezi Německem a Ruskem.“*

Předseda vlády Topolánek vystoupení Davida Ratha komentoval slovy: *„I já už jsem si zvykl na to, že nejsou jenom chytré interpelace, a doufám, že se dostanu do pozice Miloše Zemana, který si po jistém čase interpelace opravdu užíval, a podařilo se mu během jeho interpelací urazit všechny přítomné.(...) Nebyl jsem to já, kdo začal komolit jména, nicméně vzpomínám si na jeden materiál sociální demokracie, kde příjmení Topolánek bylo také*

⁵⁰ Kubát 2010: 108

*uvedeno, a musím říct, že mě to rozesmálo. Já jsem na své příjmení hrdý. Já vám ten materiál, pane poslanče, ukážu. (K posl. Rathovi.).*⁵¹

Poslanec Rath na závěr ještě využil možnosti vystoupit s doplňující otázkou: *„Pane premiére, to nebyla volná citace, to byl nesmysl, co jste řekl! (Pobavení v řadách ČSSD.) Měl byste to uznat, protože Německo tehdy neexistovalo, to vzniklo až v roce 1871, kdy byl první kancléř Bismarck. (...) Čili prosím, používejte věci, kterým rozumíte, a nesnažte se vypadat chytřejší, než jakým jste! Buďte sám sebou, tedy bodrým chasníkem! (Oživení v sále.)*⁵²

Či jiný příklad ze dne 15.3.2007, kdy poslanec Rath interpeloval premiéra Topolánka ohledně možného korupčního jednání v resortu ministerstva zdravotnictví a vyzýval k možnosti odvolat ministra Julínka. Premiér se na to konto vyjádřil následovně: *„Děkuji. Já se domnívám, že pan poslanec David Rath už jenom za to, co řekl teď, v těch několika minutách, by se měl omluvit. Nicméně to není jeho zvykem. Jak může člověk, který sám byl podezřelý z toho, že ovlivňoval lékovou politiku tohoto státu, vznášet taková poměrně ostrá podezření?*⁵³

Následoval dosti ostrý komentář poslance Ratha: *„Pane předsedo vlády, co si kdo s kým špital, to je váš asi problém, já v tomto problém nemám. Vy asi nevíte, že sdružení Tomáše Julínka ty peníze dostává letos, že tam jeho náměstek, poradce a jiní lidé prakticky nefigurují. Vy byste se měl omluvit, ne já. Vy byste se měl omluvit lidem za tuto smlouvu, ve které máte napsáno: Smlouva s voliči, čemu zabráníme, konec vlády korupce. Vy se musíte omluvit a říci: To byla chyba. Začátek vlády superkorupce, Topolánkovy vlády. Pak tam máte větu: Vůči korupci ve vlastních řadách povedeme nulovou toleranci a budeme ji řešit nekompromisně. Měl byste se omluvit a tu větu předělat na větu: Vadí nám možná korupce, ale jenom u našich potenciálních politických soupeřů. V našich řadách ji podporujeme, máme ji rádi, a čím víc úplatků, tím lépe, to je krédo Topolánkovy vlády. (Smích z pravé části Sněmovny.)*⁵⁴

Střety premiéra Topolánka a poslance Ratha při projednávání interpelací byly ve velkém počtu případů na základě poslancových interpelací ve věci *etiky v politice*. Na schůzi 6.12.2007 se premiér, jak již bylo zvykem, vyjádřil na adresu poslance Ratha přímo: *„Myslím, že by všechny v této Sněmovně i veřejnost v podstatě překvapilo, kdyby se David Rath choval*

⁵¹ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/011schuz/s011200.htm>

⁵² <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/011schuz/s011200.htm>

⁵³ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/013schuz/s013103.htm>

⁵⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/013schuz/s013103.htm>

*slušně, kdyby interpelaci využíval opravdu pro věci, které jsou zásadní. Kdyby dokonce využíval interpelaci podle toho, jakou interpelaci žádal.*⁵⁵ Poslanec Rath při svých vystoupeních mluvil především o osobě kontroverzního Marka Dalíka, zvolení premiérovi přítelkyně Lucie Talmanové místopředsedkyní Sněmovny, aféře tzv. Sodexho či regulovaném nájemném premiérova bytu v Dušní ulici aj. Premiér v odpovědi na jednu takovou interpelaci ze dne 31.1.2008 reagoval: *„Uhlazený a napomádovaný David Rath říká, že neuráží, ale každá jeho věta je v podstatě lží. Skoro bych řekl, že na takovou interpelaci se ani nemá reagovat. Je to neslušné. Ale já to přesto učiním.*⁵⁶

Tato schůze ze dne 31.1.2008 byla patrně největší eskalací jejich sporu, při které došlo i k použití vulgárního výrazu „hovado“. Odpověď premiéra na další interpelaci, tentokrát ve věci změny motivačního programu ČEZu komentoval poslanec Rath takto: *„Já myslím, že většina lidí v České republice už si dávno na vás názor udělala. Vy nemáte jediné, ani zlomek práva o někom říkat, co kdo je, protože vy jste absolutně králem všech hulvátů, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí. (Poslanci KSČM hromadně odcházejí ze sálu.) A tuto korunu máte, myslím, naprosto oprávněně, ale měl byste se alespoň v této Sněmovně poněkud krotit a dávat pozor na to, co říkáte.*⁵⁷

Praxe interpelací v České republice nepočítá s přílišnými zásahy místopředsedy Poslanecké sněmovny. Praxe je v zásadě taková, že jeho funkcí je korigovat program schůzi Sněmovny, v případě interpelací dohlížet na dodržování správných postupů, časových limitů atd. V případě interpelací se stává ojediněle, že místopředseda zasahuje přímo do konkrétních rozprav více než pouze formálním způsobem, tzn., že nereaguje, nekomentuje samotné výroky. Například ale na schůzi 6.12.2007 takto zasáhl místopředseda Lubomír Zaorálek na adresu premiéra Topolánka: *„Pane premiére, vy jste řekl, že chcete změnit jednací řád, aby nebyl urážen premiér, ale já vás žádám, abyste v tom případě nenapadal poslance, kteří se nemůžou bránit. Prosím, máte slovo.*⁵⁸

⁵⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/023schuz/s023201.htm>

⁵⁶ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/027schuz/s027113.htm>

⁵⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/027schuz/s027090.htm#r4>

⁵⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/023schuz/s023203.htm>

5.7 Kritika stavu interpelací ze strany samotných ústavních činitelů

Téměř žalostné je uvědomění, že sami poslanci kritizují nevyhovující stav interpelačního práva. Například poslanec již poslanec Stanislav Gross ve svém vystoupení z 25.července 1996 otevřeně institut interpelací kritizoval slovy: „*Vážený pane předsedající, vážení členové vlády, dámy a pánové, já po tomto zvláštním průběhu dnešních interpelací bych chtěl pouze učinit určité sdělení a berte to i jako výzvu našeho poslaneckého klubu. Chtěl bych, aby v Poslanecké sněmovně vznikla velice vážná diskuse nad tím, jak vypadá podoba našeho jednacího řádu v oblasti ústních interpelací. Byl bych nesmírně rád, kdyby průběh tohoto bodu byl mnohem důstojnější jak ze strany interpelujících, tak ze strany členů vlády, kteří na tyto interpelace odpovídají. (Potlesk v části sálu).*“⁵⁹

Projevy nesouhlasu úrovně institutu je možné shledat v průběhu všech volebních období, jak ze strany poslanců, tak ministrů a předsedů vlád. Jedna věc je nesouhlas s právní úpravou, která měla a doposud má řadu mezer, druhou věcí je často kritizovaný a výše popsáný vliv osobních vztahů. Velmi hojnou kritiku si vysloužilo i počínání Republikánské strany, opět jak již bylo uvedeno výše. Poslanci mají v zásadě dvě možnosti, jak vyjádřit kritiku a nesouhlas během schůzí. Jednak mohou vstupovat do rozpravy, kdy je jim udělenou předsedou Sněmovny slovo, a slovně okomentovat jak již praxi interpelací obecně či konkrétní situace. Druhou možností, která se jim nabízí, je neverbální – bouchání do lavic, odchod ze sálu atd. Odchod jakožto možnost protestu využili například komunističtí poslanci při schůzi sněmovny 31.1.2008, při jednom z „nejslavnějších“ střetů premiéra Topolánka a poslance Davida Ratha. Poslanec Pavel Kováčik podal za Komunisty následující vysvětlení:

„Vážený zbytku vlády, paní a pánové, poslanecký klub KSČM před několika okamžiky na chvíli, možná symbolicky, ale přece jenom opustil sál. Opustili jsme sál vedeni snahou třeba tímto drobným symbolickým gestem upozornit, proč tady v Poslanecké sněmovně vlastně jsme, proč sem chodíme. Na co je institut interpelací? Čím jsme povinováni občanům ČR, kteří nás sem ve volbách vyslali? Jestli jsme povinováni tím, že před nimi budeme hrát divadlo, které bude dovedeno až do osobních poloh, urážení, vzájemného napadání, anebo jestli tady povedeme korektní politický souboj, chcete-li ideový spor, chcete-li každodenní, ale korektní souboj o to, jestli k cíli, který, doufám, máme všichni podobný, nebo alespoň trochu společný, a to je, aby se v ČR jejím občanům dařilo, půjdeme tou či onou cestou. (...) Ale v okamžiku, kdy situace dospěje do polohy, kdy ideový spor nebo věcný nesouhlas přechází do

⁵⁹ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/003schuz/s003023.htm>

*osobních animozit a nenávistí, kdy nejsme ochotni jeden druhému uznat, že má právo na být třeba ojedinělý názor nebo být třeba ojedinělý způsob projevení názoru, a jdeme si už ne po pomyslném postu koalice-opozice, ale jdeme si už osobně po krku, v takové chvíli poslanecký klub KSČM vždycky bude odcházet ze sálu.*⁶⁰

⁶⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/027schuz/s027091.htm#r2>

5.8 Nedostatky Jednacího řádu PS

Při analyzování institutu interpelací není možné posuzovat pouze chování aktérů, tedy poslanců a členů vlády, které se podepisuje na podobě tohoto institutu. Neopomenutelnou součástí posuzování musí být i právní úprava interpelací, kterou jim dává Jednací řád Poslanecké sněmovny. Zákon o jednacím řádu byl mnohokrát novelizován kvůli své nevyhovující podobě. Právě ona podoba špatně nastavených formálních pravidel má často velmi neblahý dopad na praxi. V případě interpelací je toto možné vysledovat hned u několika skutečností. Předmětem této kapitoly je bude vystopovat a následně fakticky doložit.

Prvním z nedostatků, který se objevuje na začátku námi zkoumaného období, byl problém možnosti podat interpelaci *tzv. ve věci nespecifikované*. Tato praktika již byla zmíněna v rámci předchozích kapitol, jelikož se jednalo o jednu z nejčastějších strategií opět ze strany SPR-RSČ. Republikáni této možnosti využívali logicky proto, aby jaksi zahalili skutečnost, že jejich dotazy jsou často podobné či identické s dotazy jejich stranických kolegů. Také ale proto, aby měli možnost poupravit či zcela změnit obsah své interpelace v závislosti na interpelaci svých stranických kolegů a odpovědí příslušných členů vlády. Nespecifikování dotazů také umožňovalo skrýt za přihlášenou interpelaci pouze prostou agitaci Republikánské strany. Proti problému nespecifikovaných interpelací se postavila řada ústavních činitelů a tento fenomén se stal terčem kritiky i přímo na schůzích PS v rámci bodu programu ústních interpelací. Například místopředseda PSP Jiří Honajzer uvedl: „*Děkuji panu premiérovi. Souhlasím s tím, že náš jednací řád má mezery a předpokládám, že při jeho očekávané novelizaci nezapomeneme na změnu, která vyřeší nespecifikované interpelace.*“⁶¹ Problém interpelací podávaných *tzv. ve věci nespecifikované* byl následnou novelou jednacího řádu opravdu vyřešen a tak se s tímto fenoménem již od následujícího volebního III. období nesetkáváme.

Dalším nedostatkem JŘPS je bezesporu fakt, který dodnes není nijak ošetřen, a to možnost poslanců vládních stran interpelovat vlastního premiéra. Tento krok by nebyl chápán jako zcela negativní, pokud by šlo o formu vyjádření nesouhlasu s vládní byt' vlastní politikou či hlubší zájem o problematiku nebo snad pokud by se jednalo o tak zásadní skutečnosti a problémy, že by bylo příhodné je řešit v rámci interpelací. Jak již bylo popsáno výše, interpelace ze strany vládních poslanců často zabraly většinu času určeného na interpelace. Ačkoliv se jedná o nevyhovující stav právě kvůli možnosti jaksi zablokovat tento institut tím,

⁶¹ <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/005schuz/s005027.htm>

že se k interpelacím budou přihlašovat vládní poslanci, podle Jednacího řádu je toto přípustné. Pořadí poslanců se losuje podle § 111 odst.3 JŘPS a tudíž je možné, že vládní strany mohou krátiť právo opozice interpelovat.

Při pozornější četbě projevů je také možné si povšimnout skutečnosti, že politici jsou často neznalí informací plynoucích ze samotného jednacího řádu. Jako neznalost fakt lze uvést například výrok tehdejšího ministra vnitra ČR Jana Rumla. Konkrétně bych uvedla jeho výrok: *„Vážený pane předsedající, dámy a pánové, já pokud existuje nějaký institut přerušení projednávání interpelace, tak bych chtěl o to požádat“*. Na schůzi se mu také dostalo odpovědi od místopředsedy Poslanecké sněmovny: *„Bud' využijeme možnosti dané jednacím řádem, odst. 5 § 112 jednacího řádu, nebo přerušíme projednávání tohoto bodu. Obě možnosti jsou k dispozici.“*⁶²

⁶² <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/008schuz/s008023.htm>

6. Závěr

Na závěr své práce zrekapituluji zjištěné výsledky, podám odpověď na výzkumnou otázku a zaujmu stanovisko k hypotéze přednesené v úvodu práce. Studie si kladla za úkol zanalyzovat interpelační právo poslanců v ČR od roku 1996 do roku 2010 z hlediska vybraných kvantitativních a kvalitativních kritérií. Ústředním záměrem byla snaha o zodpovězení otázky, zda je možné doložit vývojové tendence a změny v praxi interpelací, k čemuž mělo být podkladem sledování těchto kritérií.

V části kvantitativní analýzy bylo úkolem zjistit, jak se mění počet podaných interpelací, jaký je poměr mezi interpelacemi směřovanými na předsedu vlády a na ostatní členy, jaký je jejich vztah ke stranickému spektru, jaký je poměr přednesených a vzatých zpět (pouze u ústních interpelací) a jaká je intenzita podávání interpelací během volebního období.

První předpoklad, že dochází ke snižování využívání institutu interpelací, se u písemných interpelací potvrdil pouze v rámci srovnání I. volebního období s dalšími lety. Množství písemných interpelací se propadlo z 685 v letech 1992-1996 na 84 podaných písemných interpelací v letech 1996-1998. I s přihlédnutím k faktu, že II. volební období mělo polovičního trvání, jedná se o obrovský nepoměr. Následující léta neukazují výraznou změnu v počtu podaných interpelací, průměrně se jedná o 110 písemných interpelací během jednoho volebního období. (viz. Obrázek 1). Co se týče interpelací ústních, zde není možné tak jednoznačně určit výstup, jelikož do změny jednacího řádu v roce 2006 mohli poslanci podávat neomezené množství interpelací, poté již každý poslanec mohl podat pouze interpelace dvě. Mohu nicméně vyvodit veliký pokles využívání ústních interpelací především mezi II. (1996-1998) a III. volebním období (1998-2002) a následný nárůst v letech 2002-2006 a ještě více 2006-2010. Pokles u písemných interpelací mezi I. a II. volebním období bych vysvětlila především obrovským zájmem o využití opozičního práva písemných interpelací v prvních letech po vzniku samostatné ČR. V případě ústních interpelací mezi II. a III. volebním období bych argumentovala jednak velkým zájmem o využití institutu ústních interpelací předně v prvních letech po svém zavedení, dále nezvolením SPR-RSČ v tomto funkčním období a v neposlední řadě existencí opoziční smlouvy. Právě opoziční smlouva dle mého byla nejvýraznějším důvodem tohoto poklesu, jelikož znamenala minimálně narušení rozlišitelnosti politické opozice díky existenci tolerančního patentu z roku 2000. Počet interpelací připadajících na jedno volební období je poté v průměru velmi podobný až do roku

2010. Je dále otázkou, zda se alespoň nějakou mírou na tomto propadu nepodepsalo také zneužití praxe interpelací Republikánskou stranou ve II. volebním období.

Závěr vůči vztahu interpelací ke stranickému spektru je poměrně jednoduchý. V zásadě totiž po celou dobu interpelují nejsilnější politické strany, a to ČSSD, KSČM a ODS. Ostatní strany se na interpelačním právu podílejí jen minimálně. Výjimkou je pouze Republikánská strana SPR-RSČ, její využívání ústních interpelací bych ale z velké části přisoudila pouze snaze o zviditelnění svých aktivit.

Ze získaných dat je dále možné vyvodit, že písemných interpelací na předsedu vlády je vždy podáno přibližně 17% celkového počtu interpelací. Důležité je v tomto ohledu zmínit, že řada interpelací je podána zároveň na ministra i ministerského předsedu. Procentuální nárůst počtu písemných interpelací směřovaných na ministerského předsedu je možné pozorovat pouze v letech 2002-2006 a 2006-2010. Jedná se přibližně o 24% v případě IV. volebního období a necelých 39% v případě V. volebního období (viz. tabulky č. 3 a 4, které znázorňují rovněž celkový počet podaných interpelací). Důležitou roli také hraje fakt, že je podáno často několik stejných interpelací na různá ministerstva podle toho, jak se jich téma týká v dané záležitosti.

Podíl mezi ústními interpelacemi adresovanými na předsedu vlády a ostatní členy je v zásadě obdobný ve všech obdobích. Jedná se v průměru o 25% interpelací, které jsou směřovány na předsedu vlády. Výjimkou je páté volební období, kdy interpelace na předsedu vlády tvořily přes 50% celkového počtu podaných interpelací (viz. tabulka č. 12). Závěrem vzhledem k tomuto kritériu lze říci, že procentuálně nejvyšší podíl interpelací směřovaných na předsedu vlády byl jednoznačně v V. volebním období, a to jak pro institut písemných, tak ústních interpelací.

Velice zajímavý je vývoj týkající se výsledku projednávání interpelací ve Sněmovně. Zde si lze v průběhu námi zkoumaného období všimnout jistých změn. Mezi lety 1996-1998, pokud již došlo na projednávání odpovědi v plénu, Sněmovna se ve většině případů (cca 65%) vyslovila pro *nesouhlas s odpovědí*. To mělo za následek povinnost člena vlády vypracovat novou odpověď na interpelaci. V dalších letech se procentuální poměr interpelací, ke kterým Sněmovna hlasováním přijala nesouhlasné stanovisko s odpovědí, snížil pod 10%. Pouze v V. volebním období se počet nesouhlasných stanovisek vyšplhal k 20% interpelací projednávaných na schůzi Sněmovny. Obecně lze ale vypořádat trend postupného snižování

počtu případů od roku 1996 do roku 2010, kdy interpelující vůbec vznesl návrh na projednání odpovědi.

Posledním zkoumaným kritériem byla intenzita podávání interpelací během volebního období. Z hlediska tohoto kritéria ovšem nelze vyčíst žádnou jednotící logiku. Vybraná volební období se znatelně liší ve své intenzitě a logice využívání interpelací písemných i ústních. Na tomto faktu se podepisují konkrétní události a problematiky daných let, které ale nebyly předmětem posouzení dané práce (kromě opoziční smlouvy). Není tedy možné vystopovat žádné podobnosti v intenzitě podávání interpelací v rámci daných volebních období. Ve většině případů období lze v zásadě shledat pouze trend neinterpelování v posledních měsících období. Je tedy možné vyvodit závěr, že poslanecké interpelace nemají výrazný vztah k fázím volebního období.

V části kvalitativní bylo mým úkolem detailně prozkoumat praxi interpelací. Prvním předmětem mého zájmu byl proces, kterým projde interpelace od svého podání. Pokud je interpelace tzv. *projednána bez usnesení*, znamená to, že poslanec, který je autorem interpelace, je s odpovědí člena vlády spokojen a interpelace je takto ukončena bez závěru a je dále jen otázkou jednotlivých ministerstev či předsedy vlády, jak s celou záležitostí naloží. Kdo není přítomen v jednacím sále v okamžiku, kdy je mu uděleno slovo v případě ústní interpelace, ztrácí pořadí a jeho přihláška propadá.

Pokud je ovšem poslanec nespokojený s odpovědí na jeho interpelaci, podá návrh na usnesení s tím, že Sněmovna nesouhlasí s odpovědí interpelovaného. Následně může být přijato hlasováním usnesení Sněmovny, které vyjadřuje *nesouhlas s odpovědí* a ministr či předseda vlády musí vypracovat novou odpověď. Kvantitativní část odhalila skutečnost, že v průběhu mapovaného období ztlačila nutnost projednávat odpovědi členů vlády na schůzích Sněmovny, z čehož lze usuzovat větší spokojenost interpelujících s odpověďmi a tudíž i s celkovou úrovní odpovědí. Tento fakt tudíž hodnotím jako jeden z odporujících mé tezi o poklesu úrovně interpelací.

V pořadí druhým bodem kvalitativní analýzy byla diskursivní stránka věci. V tomto ohledu byly předmětem zájmu interpelace ústní, které nabízí přímou konfrontaci mezi interpelujícím a interpelovaným za přítomnosti členů Sněmovny a jejich projevů. Z četby stenozáznamů je patrné, že přednesy jsou často doprovázeny projevy souhlasu a nesouhlasu ve formě potlesku či bouchání do lavic. Při podrobné četbě bylo jednoduché si povšimnout nespočtu zajímavých diskursivních technik, jako jsou ironické vkusně volené poznámky a narážky či dobře mířený humor. Ty se zdají jako výborný prostředek na podnícení debaty a v jistém smyslu i zvýšení atraktivity projevů. Kromě dobře mířeného humoru, jakožto podnětné metody, dochází ale také ke sklouznutí k příliš silným výrazům, především při promítání osobních vztahů. Je možné shledat mezi interpelacemi řadu přímo mířených silných netaktních osobních urážek. Tento trend nevyhovujícího diskursu interpelačního práva je možné přisoudit především Republikánské straně, tedy období 1996-1998, a také období 2003-2010, kdy do institutu výrazně zasahovaly osobní neshody premiéra Topolánka a poslance za ČSSD Davida Ratha. Víc než v projevech jiných stran, je u Republikánů možné spatřovat neustálé brání za slovo dohnané do extrémů, mnoho slovních hříček, zesměšňování výroků členů vlády, upozorňování na detaily typu marginálních gramatických chyb v písemných odpovědích ministrů, diskutování i o velmi starých výrociích členů vlády, snahu o zdiskreditování těchto výroků a jejich vystoupení. Navíc se jejich výstupy téměř bez

výjimky alespoň jistou částí dotýkají skutečností, jako bylo zatčení předsedy strany dr. Sládka či nepokoje při tehdejších politických meetinzích Republikánské strany.

Lze tedy konstatovat, že diskurs interpelací je velmi pestrý. Je očekávatelné, že ústní interpelace nebudou pouhým prostředkem na dožadování se informací od vlády, ale že se jedná o konfrontaci vlády a opozice před všemi členy Sněmovny, ale také i před širokou veřejností. Proto je logické, že možnosti upozornit na svou osobu či politickou stranu, promítnutí osobních vztahů před členy Sněmovny a médií bude také odpovídat podoba projevů. Při analyzování tohoto faktoru vychází najevo, že vývoj diskursu v daném období neprošel nijak zvláštními změnami, nicméně nebyl v řadě případů ideální. Za diskursivní degradaci institutu považují opět výstupy Republikánské strany a osobní urážky v rámci V. volebního období mezi premiérem Topolánkem a poslancem Rathem. Oba dva příklady diskursivní degradace byly často předmětem kritiky samotných ústavních činitelů. Řada původně ústních interpelací také byla v V. volebním období podána písemnou formou s vysvětlením, že poslanci nechtějí využít institutu ústních interpelací pro jeho degradaci, zneužití či pro příliš uvolněnou atmosféru ve Sněmovně.

Praxe interpelací dává prostor pro utváření řady strategických tendencí. Při studiu sněmovních tisků jsem našla několik zajímavých skutečností. Dosti využívaným trendem je možnost tzv. *násobného apelu*. K němu dochází v případě, že se interpelujícímu poslanci nemuselo dostat odpovědi či odpověď pro něj byla nedostatečná. Tato strategie nicméně není příliš častou a tudíž ji není možné spojit s konkrétním obdobím. Taktika násobného apelu se může projevat v možnosti interpelujícího dotazovat premiéra, pokud se mu nepodaří získat uspokojivou odpověď od člena vlády. Tuto funkci bych ji také primárně přisoudila. Další možností je také *následně podat interpelaci ústní jako písemnou*. Důvodem k tomu může být hned několik skutečností - snaha o upoutání pozornosti k tématu či osobě interpelujícího, případně zájem na hlubším probádání věci. V úplně specifických případech, především v V. volebním období, vystupovali poslanci s ústními interpelacemi a v úvodu svých vystoupení proklamovali, že nesouhlasí s příliš uvolněnou atmosférou ve Sněmovně, a tudíž raději podají svou interpelaci písemnou formou. Ve zvláště závažných věcech je možné, že dokonce poslanec vládní strany bude interpelovat ministra či, že dokonce využije násobného apelu nebo podá dotaz ve formě interpelace jak písemné, tak ústní. Těchto případů bylo ovšem minimum.

Samotná strategie *podávání interpelací ze strany poslanců vládních stran* byla předmětem samostatných kapitol práce. Důvodem pro to je fakt, že tato praxe podnítila řadu

diskuzí a stížností na úroveň zkoumaného institutu. Je možné ji vysledovat již od zavedení tohoto instrumentu, nicméně nejvýrazněji se tento trend projevil za vlád Stanislava Grosse a Mirka Topolánka, a to za účelem tyto premiéry „ochránit“ před dotazy opozičních poslanců z důvodu diskutabilních afér s nimi spojovaných. V rámci kvalitativní analýzy jsem se blíže podívala na důvody pro podávání interpelací poslanci vládních stran. Závěry analýzy poukazují na v zásadě dva důvody – stranickou spolupráci a hlubší zájem o danou problematiku. Stranická spolupráce vychází z možnosti poukázat na aktivitu své strany (klasickým příkladem SPR-RSČ, ale samozřejmě využívané i jinými stranami) vhodným zmíněním interpelace stranického kolegy. Dále také možností ochránit svého ministra či premiéra přihlašованиеm velkého počtu interpelací pro zmenšení časového prostoru pro opoziční poslance, kladením vhodných otázek ve prospěch interpelovaných či přímým chválením činnosti vlády.

Zneužití praxe, kdy se o pořadí interpelací rozhodovalo losem, bylo ošetřeno změnou jednacího řádu v roce 2006, kdy byla prodloužena doba vyhrazená na interpelace. Opozice vždy silně kritizovala tento trend. Bylo upozorňováno, že se tímto jaksí krátí práva celé opozice, jelikož poslanci vládních stran zabírají čas vymezený na interpelaci v případech, kdy institutu využívají k ochraně před ní. I přes danou změnu jednacího řádu, která byla provedena na návrh poslankyně za KSČM Kateřiny Konečné, poslanci ODS v praxi interpelování svého premiéra pokračovali, což mělo za následek pokračování kritiky ze strany opozičních stran a eskalaci konfliktů ve Sněmovně.

Velmi zajímavým faktem je, že skutečnost u písemných interpelací je značně odlišná. Během vlády Stanislava Grosse nepodal žádný poslanec vládní strany interpelaci a v případě období vlády Mirka Topolánka došlo k pouze šesti takovýmto případům. Z takového nepoměru je možné usuzovat, že přihlašování k interpelacím ze strany vládních poslanců je především možné odůvodnit právě snahou o ochranu svého ministra či premiéra, nahráním jim na smeč a celkově tak zkrátit prostor pro opoziční poslance a v zásadě jim tak krátit jejich právo na interpelace jako takové.

Závěrem práce je nutné se vyjádřit k druhému předpokladu, a to, že došlo k poklesu úrovně institutu. Již v úvodu bych ráda odlišila interpelace písemné od ústních. Institut písemných interpelací si totiž na rozdíl od ústních udržuje relativně vyšší kvalitativní standart. Členové vlády v zásadě odpovídají na písemné interpelace velmi podrobně písemně ve stanovené lhůtě. Poukázání na určitý problematický jev či stav rezortu člena vlády vede k jeho prozkoumání. To navíc vede často k jeho vyřešení. K tomuto je samozřejmě nápomocné veřejné projednávání, medializace a zapojení více členů vlády. Samozřejmě dochází k případům, kdy je záležitost zapomenuta a po čase poslanec podává interpelaci ve stejné záležitosti znovu.

Po svém zavedení se ústní interpelace staly velmi atraktivními a poslanci o ně projevovali veliký zájem. Jak je ale vidět, na praxi využívání interpelací se podepsala řada aktivit velmi negativně. K negativnímu ovlivnění došlo předně již v 90. letech, kdy poslanci extrémní politické opozice SPR-RSČ okupovali řečnický pult a kladli členům vlády účelně zcela prázdné dotazy. SPR-RSČ ve snaze o zviditelnění svých aktivit zneužila pravidla o losování a přihlašovala tolik ústních interpelací, že vždy sama téměř obsadila vymezený čas. I když bylo následně pravidlo upraveno tak, že každý poslanec může podat na schůzi pouze dvě interpelace, nepodařilo se tomuto instrumentu navrátit jeho atraktivitu.

Kromě zneužití praxe interpelací Republikánskou stranou považuji za další negativa, která ovlivnila tento instrument, nevyhovující diskurs vystoupení interpelujících a interpelovaných, patrný především v V. volebním období. Dále se na nevyhovujícím stavu interpelačního práva podepsaly nedostatky plynoucí ze samotného Jednacího řádu. Prvním z nich byla možnost podat interpelaci *tzv. ve věci nespecifikované* v II. volebním období. Tento problém je úzce spjat opět s aktivitami SPR-RSČ, kteří tímto zahalili skutečnost, že jejich dotazy jsou často podobné či identické s dotazy jejich stranických kolegů. Také tímto vyvstávala možnost poupravit či zcela změnit obsah interpelace v závislosti na interpelaci stranických kolegů a odpovědi příslušných členů vlády. Nespecifikování dotazů také umožňovalo skrýt za přihlášenou interpelaci pouze prostou agitaci Republikánské strany.

Neopomenutelným faktorem, který ovlivňuje diskutovaný stav interpelací, je rovněž často celkově ne příliš vysoká úroveň připravenosti politiků a jejich neznalost informací plynoucích ze samotného jednacího řádu.

Dalším nedostatkem JŘPS je bezesporu fakt, který dodnes není nijak ošetřen, a to možnost poslanců vládních stran interpelovat vlastního premiéra. Tato možnost by nebyla

chápána jako zcela negativní, pokud by šlo o formu vyjádření nesouhlasu s vládní byt' vlastní politikou či hlubší zájem o problematiku nebo snad, pokud by se jednalo o tak zásadní skutečnosti a problémy, že by bylo příhodné je řešit v rámci interpelací. Problémem se tato skutečnost neopatřená jednacím řádem stává ve chvíli, kdy vládní poslanci zaberou většinu času určeného na interpelace. Jedná se o nevyhovující stav právě kvůli možnosti jaksi zablokovat tento institut tím, že JŘPS nezakazuje přihlašování vládních poslanců, kteří tímto krátí čas vymezený na interpelace, čímž se fakticky krátí práva opozice interpelovat vládu.

Dále bych ráda rozebrala poslední mnou analyzovaný nedostatek plynoucí z formálních pravidel interpelačního práva, kterým je nemožnost sankce. Při projednávání odpovědi na interpelaci na schůzi Sněmovny v případě, že poslanec není s takovou odpovědí spokojen, může dojít k nesouhlasnému stanovisku pléna s odpovědí. Sněmovna v tomto případě ale vládu nezavazuje a může pouze vyjádřit nesouhlas či znepokojení.

Závěrem lze říci, že charakter ústních i písemných interpelací vede ke skutečnému skládání účtů ministra či vlády jen výjimečně a většina interpelací slouží spíše k poskytování informací Poslanecké sněmovně jako celku.⁶³ Podporou pro mou tezi, že interpelační právo poslanců je možné nazvat spíše právem na informace než právem kontrolním vůči vládě, je skutečnost, že Sněmovna nemá právo zavazovat ministra, tzn., že ho nemůže sankcionovat. Jedinou sankcí vůči vládě ze strany Poslanecké sněmovny tak zůstává institut vyslovení nedůvěry. To, že Sněmovna vyjádří ono znepokojení, je jedinou možnou a tou nejvyšší kontrolní instancí u nás v rámci interpelací. Ve výsledku jsou tedy interpelace pouze nástrojem na získání informací nikoliv na skládání účtů z činnosti vlády.

V případě, že by v jednacím řádu Sněmovny byly ošetřeny výše zmíněné nedostatky, institut interpelací by dozajista plnil funkci kontrolní mnohem lépe. Spíše než dialogem bych interpelace jako celek nazvala „apelem“ na vládu, který ale ve výsledku nemá možnost sankce, tudíž jeho účel zůstává ne zcela naplněný. Interpelace mají sloužit k povolání vlády k odpovědnosti. K tomu v případě Poslanecké sněmovny dochází pouze výjimečně.

Nelze tedy tvrdit, že došlo postupem let ke snížení využívání interpelací, ale dozajisté je možné říci, že tento institut neplní stoprocentně funkci, kterou by teoreticky mít měl. Je bezpochyby, že došlo k degradaci jeho úrovně a jeho stav je nevyhovujícím. Není možné ho považovat za mechanismus parlamentní kontroly úplně přesně. Užitečným v tomto případě může být byt' i jen rámcové srovnání s britskou formou interpelací, tzv. question times, které

⁶³ Kolář, Valenta 2009: s. 60

jsou v zásadě inspirací pro ostatní parlamenty, ve veřejnosti vyvolávají vášnivé debaty a jsou také velice atraktivní pro televizní diváky. Prostor, který jim media věnují, zcela převyšuje nad pokrytím ostatních činností parlamentu. Z toho důvodu jsou interpelace klíčové jak pro vládu, tak i opozici, neboť významně ovlivňují veřejné mínění. Jak říká Jan Wintr: *„Je třeba říci, že usměrněná parlamentní kultura se svým střídáním řečníků pro a proti dává lepší předpoklady pro kritiku vlády v bezprostřední polemice s jejími představiteli, ve formě srozumitelné a atraktivní pro veřejnost.“* Rozdíl mezi parlamentní kulturou českou a britskou je dozajisté veliký a byl by předmětem pravděpodobně jiné práce samostatně se věnující tomuto tématu. Klíčové v tomto ohledu je ale především ona forma parlamentní debaty, která se v případě britských interpelací projevuje střídáním řečníků a vlivem *Speaker*⁶⁴ na podobu jednání.⁶⁵ Na závěr bych ještě ráda citovala Emanuela Pecku, který říká: *„Pokud vycházíme z toho, že je kultura procesem adaptace na prostředí a politika je specifickým nástrojem realizace zájmů jednotlivých subjektů, pak se změnou společenských poměrů a zájmů musí dojít nejen ke změnám, týkajících se subjektů politiky, ale i ke změnám v oblasti institucí.“*⁶⁶

⁶⁴ Speaker – předseda Dolní sněmovny britského parlamentu, který řídí jednání. Rozhoduje o interpretaci pravidel, uděluje slovo nebo ho odebírá, má právo sankcionovat, čímž udržuje disciplínu. Srov. Kocmánek 2008: 39-41

⁶⁵ Blackburn a Kennon 2003: 368

⁶⁶ Pecka 2000: 113

7. Seznam použité literatury

Blackburn, Robert; Kennon, Andrew: *Parliament: Functions, Practice and Procedures*. 2. vydání. Sweet and Maxwell, London 2003, 805 str., ISBN 0-421-60910-9.

Brokl, Lubomír; Mansfeldová, Zdenka; Kroupa, Aleš: *Poslanci prvního českého parlamentu (1992-96)*, Sociologický ústav Akademie věd České republiky; 1998, 89 str., 98/5. ISBN 80-85950-49-9.

Klíma, Michal. *Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství*. Vyd. 1. Praha: Radix, 2001, 179 s. ISBN 80-86031-29-2.

Kocmánek, Jan. *Westminsterský parlament – pozoruhodné aspekty fungování nejstaršího zastupitelského sboru na světě*. In: Antoš, Marek a Wintř Jan. *Parlamentarismus*. 38. sborník z výjezdního semináře PRF UK. IFES Praha 2008. ISBN: 978-80-85889-99-4.

Kolář, Petr; Pecháček Štěpán, Syllová Jindřiška: *Parlament České republiky 1993-2001*, Linde Praha 2002, 296 str., ISBN 80-7201-325-4.

Kolář, Petr: *K některým aktuálním aspektům parlamentní kontroly vlády v České republice, Parlamenty a jejich funkce v 21. století - Sborník příspěvků k 10. výročí ustavení Senátu Parlamentu České republiky*, uspořádal Jan Kysela, Eurolex Bohemia, Praha 2006, 286 str., ISBN 80-86861-99-6.

Kolář, Petr: *Parlamentní kontrola vlády, srovnávací studie k vybraným aspektům parlamentní formy vlády v některých evropských zemích*. Rigorózní práce (JUDr.). Univerzita Karlova. Katedra ústavního práva. Právnická fakulta, 2007.

Kolář, Petr; Valenta Petr: *Parlament České republiky - Poslanecká sněmovna*, Ivan Král-nakladatelství, Praha 2009, 71 str., ISBN 978-80-87324-00-4.

Kubát, Michal: *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi*. Praha: Dokořán 2010. 199 str., ISBN 978-80-7363-285-4.

Pecka, Emanuel a kolektiv: *Politická kultura v ČR*. 1. vydání. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, 221 str., ISBN 80-245-0017-5.

Skovajsa, Marek: *Politická kultura: Přístupy, kritiky, uplatnění ve zkoumání politiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2006, 207 str., ISBN 80-246-1136-8.

Syllová, Jindřiška: *Otázky a interpelace v parlamentní proceduře*, informační podklad č. 1.038, červen 1993, leden 1996, leden 1997.

Vacula, Jan. *Interpelace – 50 let novodobé historie Prime Minister's Questions*. In: Wintř, Jan a Marek Antoš: *Parlamenty: funkce, kultura, procedury: funkce, kultura, procedury*. 1. vydání. Leges, Praha 2011, 158 str., ISBN 978-80-87576-05-2.

Vodička, Karel a Cabada, Ladislav. Politický systém České republiky: historie a současnost. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011. 486 s. ISBN 978-80-7367-893-7.

Wintr, Jan.: Jednací řády našich parlamentů v letech 1861-2000, in: Senát, č. 3/2002, příloha A, str. 1-4. Dostupné z: <http://www.tf.webz.cz/jw/jednacirady.pdf>.

Wintr, Jan: *Česká parlamentní kultura*, Auditorium, Praha 2010. 432 str., ISBN 978-80-87284-13-1.

Internetové stránky:

Ústava České republiky [online]. [cit. 2013-11-28].
Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny [online]. [cit. 2013-11-28].
Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>.